

BIBLIOTECA CENTRALA
A
UNIVERSITAȚII
DIN
BUCUREȘTI

No. 13402.1
Inv. 18448 No. _____
S. _____ D. _____ R. _____

335
Dnii T. Maioresca,
1, str. Mercur

LOCALELE

Loco

DE

SCOLI PRIMARE

*Propunerî, regule și consilii practice
pentru clădirea și dotarea lor.*

DE

SPIRU C. HARET

(Estras din Revista „GEORGE LAZAR.”)

BÂRLAD

«TIPOGRAFIA GEORGE CAȚAFANY,

1889.

372(498)

Ino. 18342

BIBLIOTECA CENTRALĂ
UNIVERSITARĂ
BUCUREȘTI

13402

LOCALELE

DE

312823

SCOLI PRIMARE

1891

*Propunerî, regule și consilii practice
pentru clădirea și dotarea lor.*

DE

SPIRU C. HARET

18448

Donațiunea Maiorescu

BÂRLAD

«TIPOGRAFIA GEORGE CAȚAFANY»
1889.

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ
BUCUREȘTI
COTA 13402

CONTROL 1955

CONTROL 1951

PC/50/05

1961

D

B.C.U. Bucuresti

C18448

P R E F A Ț Ă

Lucrarea de față a fost una din acele cari m'au ocupat mai cu deosebire, în timpul cât am fost însărcinat cu direcțiunea generală a Ministerului de Instrucțiune. Cestiunea era de mare însemnătate; însă presinta și mari greutăți, mai ales pentru mine, care nu eram arhitect, și care nu posedam de cât prea puține și prea necomplete elemente, pentru a aprecia în deplină cunoștință împrejurările proprii fiecărei localități.

Pe aiurea, este deja o literatură întrégă privitoare la clădirile scolare. Am utilizat multe din aceste însemnate lucrări, și am reușit a reuni o colecțiune destul de variată de planuri de școli de tot felul și din toate țările. A fost însă destul de greu a combina un regulament potrivit cu deprinderile noastre și cu mijlocele foarte restrinse de cari dispunem. În această privință, sunt dator să mulțumesc d-lui arhitect Filip Xenopol din Iași, căruia datoresc prima redacțiune a Regulamentului.

Fără îndoială, lucrarea de față va avea nevoie de

multe îmbunătățiri, până să fie pe deplin satisfăcătoare, și tocmai de aceea am crezut necesar să o dau publicității, în speranță că voi provoca atențiunea celor cari se înteresează de ale scólei, pentru a i-se aduce îndreptările cuvenite.

Proiectul de regulament, fusese chiar depus în Consiliul de Miniștri în vara anului 1887, de unde a fost retras pentru a i se mai aduce óre-cari modificări; împrejurările ce au urmat n'au permis pe urmă a se mai aduce la lumină, de și totul era pregătit pentru acesta.

Proiectele de legi ce fac parte tot din lucrarea de față, cu privire la clădirea și dotarea localelor de scóle primare, nu avusem timp să le supun d-lui Ministru Sturza înainte de ieșirea sa din Minister. Le public dar ca simple idei personale ale mele, pe cari le cred practice și proprii a îndrepta în mod radical reaua stare actuală mai fără nici o sarcină pentru Stat.

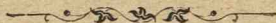
Adaug că, ca model pentru proiectul de regulament, a servit regulamentul frances pentru construirea și mobiliarea localelor de scóle din 17 Iunie 1880, iar ideea celor trei proiecte de legi este sugerată de legea franceză din 1 Iunie 1878.

Schițele *planurilor-tip* despre cari se vorbeste în instrucțiunile ce însoțesc regulamentul, le alcătuisem în vederea condițiilor impuse de acest regulament și a celei mai mari economii posibile. D-l Ministru Sturza luase măsuri pentru litografiarea lor și pentru facerea devizelor necesare, lucrare cu care fusese însărcinat d. Al. Săvulescu, arhitectul Ministerului. Lucrarea a continuat pe urmă, și o parte din acele schițe, împreună cu altele datorate d-lui Săvulescu însuși, au și apărut în vara trecută. Pentru cele-l-alte, sper când-va să le pot publica eu însu-mi.

Póte să se pară neobicinuită forma sub care dau la lumină această lucrare. Lectorul să bine-voiéscă însă să-și a nintéscă că ea era destinată a apare ca lucrare oficială. Acum în urmă, am crețut de prisos a-i schimba forma, ceea ce ar fi reclamat o remaniere completă, fără nici un folos, ca concisiune și claritate.

In orî-ce cas, voiŭ fi fericit dacă încercarea de față va putea aduce un sérviciu cât de mic celei măi sfinte din causele, carî întereséză țara nóstră.

Spiru C. Haret.

Proiect de Regulament

pentru construcțiunea localelor de scóle primare urbane și rurale și pentru mobilierul scolar.

Terenul și clădirea

Art. 1. Terenul pe care are a se construi o scólă, trebuie să fie cât se póte mai în centrul zonei ce are a deservi.

Distanța scólei de la stabilimentele declarate de lege ca insalubre, precum și de localurile publice zgomotóse, va fi de 150 metri cel puțin.

Art. 2. In caz când acéstă distanță nu se póte respecta, împrejurarea se va constata pentru scólele urbane de cătră Prefect, iar pentru cele rurale de cătră Sub-prefect și Revisor, pe baza cărei constatări se va cere autorisația Ministerului Cultelor și Instrucțiunei Publice.

Art. 3. Terenul destinat unei școli, nu poate nici într'un caz fi întrebuintat ca ast-fel, de cât numai când îndeplinește următoarele două condițiuni esențiale :

a). Va trebui, după numărul elevilor dați, să revie cel puțin câte 15 metri pătrați pentru fie-care elev, din suprafața totală în comunele rurale, și câte 10 metri pătrați în cele urbane.

b). Nu va fi mai mic în suprafață de cât de 800 metri pătrați.

Art. 4. Situația clădirei pe teren, atârnând de la împrejurări locale, rămâne a se determina pentru fie-care caz în deosebii.

Art. 5. Ministerul va dispune facerea de planuri-tip, potrivit cu diferitele împrejurări mai însemnate ce se pot ivi. Aceste planuri-tip însă, nu vor fi obligătoare; ele vor servi numai ca model cum trebuie satisfăcute trebuințele unei școle, și a înlesni comunelor și celorlalte autorități, facerea de planuri raționale, urmând pentru fie-care caz în deosebii, a se căuta soluțiunea cea mai nimerită.

Art. 6. Nici un proiect de școlă, nu se poate pune în execuțiune de cât numai după ce va fi aprobat de Ministerul de Instrucțiune Publică și Culte.

Art. 7. Directorul va locui în tot-de-una în interiorul școlei, într'o clădire, făcând corp a parte, sau cuprins în însuși corpul școlei.

Art. 8. Tóte școlele, de orice importanță vor fi, trebuie să aibă curți de recreație descoperite. Aceste curți vor fi în tot-de-una regulate, prunduite și bine năsipate.

Unde mijlocele vor permite, se recomandă și înființarea de șopróne acoperite, pentru recreație.

Art. 9. Fundațiile, după localități, se vor face de piétră, cărămidă, beton sau bolovanii, însă în tot-de-una cu var idraulic de prima calitate. Soclul va fi de piétră sau cărămidă, tencuită cu ciment sau nu. In comunele rurale, va fi de preferit ca soclul să fie înconjurat cu o prispă, pe tóte părțile unde nu ar fi galerii esterióre.

Art. 10. Zidăriile de de-asupra soclului se pot face, în comunele urbane, de cărămidă, beton, sau mixte de piétră și cărămidă; nici într'un caz însă, nu vor fi numai de piétră curată. Temeliile vor fi cu 10 centimetri mai gróse de cât zidurile ce supórtă.

Art. 11. În comunele rurale, zidurile de de-asupra soclului vor putea fi de cărămidă, de beton, mixte (de cărămidă și piétră), de *pisé* (ciamur), de lemn, sau de paiantă; nici într'un caz însă numai de piétră curată.

Numai în cazuri esecționale, și numai cu aprobarea expresă a Ministerului de Instrucție Publică și Culte, zidurile se vor putea face de nuiele sau de vălătuci.

Când zidurile vor fi de cărămidă, beton, *pisé*, sau mixte, temeliele vor fi cu cel puțin 10 centimetri mai gróse de cât zidurile ce supórtă.

Art. 12. La clădirile cu un simplu parter (rez-de chaussée) când zidurile sunt de cărămidă, beton sau mixte, zidurile esterióre nu vor fi mai subțiri de 0.^m 45; iar cele interióre despărțitoare, când nu sunt purtătoare, vor fi de 0.^m 30 cel puțin.

Art. 13. Ciamurul se va face numai din pămînt argilos, nu nisipos, amestecat bine cu paie tăiate, bătut bine și cu totul uscat înainte de a se tencui. Grosimea zidurilor va fi de cel puțin 0.^m 50 pentru cele esterióre, și de 0.^m 40 pentru cele interióre despărțitoare, când nu sunt purtătoare. Grinșile și acoperișul vor fi purtate de grinși verticale de lemn, ascunse în grosimea zidurilor.

Art. 14. Clădirile de lemn se vor face din grinși de brad sau de stejar, drepte, tăiate în muchii date la rindea (geluite) și bine aplicate unele pe altele. Rosturile între dîsele se vor umplea cu mortariu de var gras. Capetele se vor îmbina în códă de rîndunică. Lemnul întrebuintat va trebui să fie uscat și tăiat de cel puțin doi ani.

Art. 15. Paiantele se vor face din lemn de stejar, bine legat, iar rosturile se vor umplea cu zidărie de cărămidă, a cărei grosime nu va fi mai mică de 25 centimetri.

Art. 16. La clădirile de nuiele și de vălătuci, este obligatoriu ca zidurile esterióre să fie duble, adecă compuse din două rînduri de nuiele sau de vălătuci, depărtate unul de altul cu cel puțin 20 centimetri, și spațiul dintre ele fiind umplut cu pămînt argilos bine bătut.

Art. 17. Clădirile de ciamur (*pisé*), lemn, paiantă, nuiele sau vălătuci, nu vor putea nici odată să aibă mai mult de cât un simplu parter, fără nici un etagiu de-asupra. Acestea se consideră ca clădiri economice, la cari nu se va recurge de cât numai când va fi bine constatat că mijlócele lipsesc pentru a se face clădiri de zid.

Art. 18. Dacă lățimea salelor trece de 5 metri, și dacă clădirea este de ciamur, de paiantă, de nuiele sau de vălătuci, se va pune pe linia mediană a salei un rînd de stîlpî pentru susținerea tavanului. Acești stîlpî vor fi despărtați cu 3 metri unul de altul.

Art. 19. La clădirile de cărămidă sau piétră, se recomandă ca fața superióră a soclului să se isoleze de zidăria pereților prin un strat de 0. 03 grosime de mortariu de ciment, sau de asfalt, prin table de fer sau de zinc, sau și prin alt mijloc, care se va constata satisfăcător. Acéstă isolare se va face pentru toți pereții fără osebire, va fi perfect continuă și pe tótă lățimea temeliilor.

Acéstă condițiune este obligatóre în comunele urbane.

Art. 20. Coșurile de fum se vor isola perfect de părțile combustibile, prin întrebuițarea de olane de pămînt arse.

Art. 21. Dușumelele vor fi pe cât e posibil de lemn tare, dispuse în parchete americane. Când vor fi de lemn môle, se vor face în uluc și langhete, prinse cu cuié de căpătăie de lemn tare.

Nici într'un caz, parchetul nu va putea să fie de piétră, cărămidă, basalt, ciment sau argil bătut și lipit.

Art. 22. Nivelul dușumelei etagiului de jos va fi în totdea una cu 0.^m 80 cel puțin mai sus de cât soclul în comunele urbane, și cu cel puțin 0.^m 50 în comunele rurale. În ori-ce caz, clădirea trebuie ast-fel dispusă pe teren, în cât apele să nu se scurgă spre temelii; din contră, se vor lua măsurî pentru ca apele de plóie să se pótă scurge cu înlesnire și repediciune de pe lângă temelii.

Art. 23. Invelitórea va fi de metal, de țigle, olane naturale sau smălțuite, sau de ardesie; în comunele rurale, póte fi și de dranițe sau de șindrile.

Invelitórele de stof, sau de coceni (strujeni), sunt cu totul oprite.

Art. 24. La clădirile mai mari, se va căuta pe cât posibil, a se separa acoperemîntul prin ziduri verticale, în mai multe părți osebite.

Art. 25. Tóte coridórele scólei: ganguri, pasage și latrine, vor fi pardosite cu țigle comprimate, bazalt, sau asfalt pe un strat de beton cu var idraulic.

În localitățile unde asemenea materiale ar fi prea costisítóre, se vor face de lemn tare sau și de molit (fichtă).

Art. 26. Tencuelile interne pe pereți și tavane (bagadii) vor fi drepte, fără ciubuce sau colțuri; se vor face în tot-de-una cu mortariu de var gras.

Tencuelile plafonelor se vor mesteca cu călți sau pěr de bou și se vor aplica pe țesături de șipcă, trestie legată cu sîrmă, sau și butoni de lut conici fixați cu cuie de sîrmă.

Nici într'un caz nu se permit tencueli făcute cu materiale cari ar putea da loc la emanațiunii de un miros urit și vătămătoare sănătăței.

Art. 27. Podul va fi pardosit cu cărămidă și lut, pe o grosime de cel puțin 8 centimetri. Construcția acoperemintului va fi perfect izolată de grințile plafonelor prin pardosala podului.

Art. 28. Arhitectura esterióră a clădirilor de școli primare, va fi în general simplă ca stil, și potrivită localităților și materialelor de construcție.

C l a s e l e

Art. 29. Numărul locurilor într'o clasă, nu va trece nici odată peste 80 în comunele rurale și peste 70 în cele urbane; el nu va fi nici odată mai mic de 40.

Mărimea claselor se va calcula luând ca bază 1 până la 1,25 metri pătrați de suprafață pentru fie-care elev.

Art. 30. Lățimea unei clase nu va trece peste 7.^m iar înălțimea va fi minimum de 4.^m.

Pentru fie-care elev într'o clasă, va trebui să corespundă cel puțin 4 metri cubici din capacitatea totală a clasei.

Art. 31. Luminarea claselor pôte fi:

a). Unilaterală;

b). Bilaterală, însă numai din două părți opuse. Pentru luminarea unilaterală, ferestrele se vor dispune în stînga elevilor.

Art. 32. Luminarea claselor prin fața elevilor, a profesorului sau prin plafond, este cu totul oprită.

Art. 33. Suprafața de lumină a ferestrelor unei clase, va trebui să fie egală cu cel puțin a cincia parte din suprafața totală a parchetului clasei.

Art. 34. Ferestrele claselor și atelierelor vor fi rectangulare; înalte pe cât e posibil până la plafond.

Parapetele ferestrelor vor fi de 1^m 20 de asupra dușu-

melelor; Atât lăturile ferestrelor, cât și parapetul, vor fi în fețe înclinate, spre a mări suprafața luminată.

Ferestrele vor fi depărtate cel puțin cu 8^m de ori-ce împrejmuire și de ori-ce clădire care ar putea să împedec lumina.

Art. 35. Spațiile pline (trumeaux) dintre ferestrele claselor și atelielor, vor fi cât să pôte mai mici.

Art. 36. Pereții claselor pe înălțimea de 1^m 20 se vor îmbrăca, pe cât posibil, de jur împrejur, cu lambriuri de lemn. Dacă acesta nu se va putea, va trebui ca, cel puțin până la această înălțime, pereții să fie acoperiți cu văpsea de ulei, dată de trei ori.

Art. 37. Ferestrele vor fi drepte. Cercevelele se vor deschide în lăuntru. Cercevelele superioare se vor putea deschide și închide simultaneu, atât cele din lăuntru, cât și cele din afară printr'un mecanism special simplu și solid lucrat. La aceste din urmă, țiginele (balamalele), se vor așeza orizontal la marginea inferioară, așa în cât curentul de aer exterior să lovască întâiu tavanul, când pătrunde în clase.

Art. 38. Pentru scólele urbane, ușile claselor vor fi în două canatură, de 1.^m 25 lățime și 2.^m 60 înălțime; iar pentru scolile rurale, într'un canat de 0.^m 90 lățime și 2.^m 20 înălțime. Vor fi lucrate în table, pragurile de lemn tare; ferăria solidă și specială pentru scolă.

Ușile se vor deschide din lăuntru în afară.

Art. 39. Nică într'un caz, nu se permite ca ușile claselor sau atelielor să se deschidă de-a-dreptul în curți descoperite, ci în tot-de-una în galerii, vestibule, pasage, sau și curți acoperite.

Art. 40. Se vor lua tot-de-una măsură, potrivite cu împrejurările, pentru a se asigura ventilațiunea suficientă a salilor de clase și de ateliere.

I n c ă l d i e a

Art. 41. In localitățile unde mijlócele vor permite și pentru clădiră de dimensiuni mai importante, se pôte aplica încălđirea centrală cu diferite sisteme de calorifere.

Art 42. In cazurile când nu se aplică sistemul central, se vor încălđi tóte încăperile unei scolă, cu sobe de cără-

midă, de faiență, de ôle, sau cu sobe de fier sistem Meidinger, a căror mărime va fi proporțională cu dimensiunile camerilor.

Se admite pentru sobele de cărămidă, de faiență și de ôle, că un metru pătrat din suprafața lor de încălzire, încălzește 50 metri cubici dintr'un spațiu dat.

Înălțimea suprafeței utile a unei sobe de cărămidă, de faiență sau de ôle, este distanța de la soclu până la coronament, iar ca lățime, perimetrul cel mai mic al sobei.

Art. 43. Temperatura claselor va fi de regulă între 14 și 16 grade centigrade; In fie-care clasă, pe peretele opus sobei se va atârna un termometru.

Art. 44. In jurul sobelor, în clase și ateliu, se va așeza un grilaj solid de fier de 0.^m 80 înălțime, la 0.^m 50 depărtare de sobă.

Art. 45. Coșul (hornul) de fum va fi direct în legătură cu soba, și nu este permis a conduce fumul prin țevi de fier de-alungul claselor.

Art. 46. Distanța minimă de la sobă la cel mai apropiat scolar va fi de 1.^m 20.

Art. 47. In clase și ateliu, în comunele urbane, se vor prevedea canaluri de ventilație în legătură cu coșurile de fum.

Dispoziții în clase

Art. 48. Intre peretele din față și cea întâiu serie de elevi, va trebui tot-de-una să rămăie un spațiu liber de cel puțin 2 metri, pentru catedră și tablă.

Intre bănci și pereții laterali se va lăsa de ambele părți un spațiu liber de cel puțin 50 centimetri.

Art. 49. Galeriile longitudinale intermediare între rîndurile de pupitre nu vor fi mai mici de 50 centimetri.

Art. 50. In planuri și proiecte se va arăta în tot de-una dispoziția băncilor în clase și a meselor în ateliu.

C u r ț ă

Art. 51. Curțile descoperite pentru recreația elevilor vor fi prunduite și bine nisipate, și vor avea o suprafață de minimum 5 metri pătrați de fie-care elev.

Art. 52. Trotuarele și pasajele curților vor putea fi pavate după un sistem óre-care.

Art. 53. Nivelarea curților se va face ast-fel încã să se asigure cu ușurincã scurgerea apelor de ploã.

Art. 54. Panta terenului se va egaliza și îndulci pe cât se póte.

Art. 55. In curte se vor afla în jurul peretilor una sau douã bãnçi fixe de 35 centimetri înãlțime, 25 centimetri lățime, și 2 metri lungime, de lemn tare și de construcție simplã și solidã.

Art. 56. Unde împrejurãrile vor permite, se vor înființa cișmele de apã dulce; în nici un caz însã puțuri (fântâni), cari sunt cu totul înterđise în interiorul scólei.

Art. 57. In scólele mixte, curțile vor fi separate pentru bãeți și fete.

Art. 58. Curțile acoperite vor avea o suprafață totalã de cel puțin 1.^m 50 de fie-care elev. Ele vor trebui să aibã comunicație tot acoperitã cu scóla.

G i m n a s t i c a

Art. 59. Fie-care scólã, fãrã Țosebire, trebuie să aibã o gimnasticã, fie adãpostitã, fie în aer liber. Gimnastica va fi completã cu tóte garniturile necesare, după tipuri ce se vor admite pentru fie-care serie de scolii.

Art. 60. In scolile mixte, gimnastica va fi comunã, însã cu óre osebite pentru esercițiile bãetilor și ale fetelor.

L a t r i n e l e

Art 61. Pentru o scólã, se socotesce în mijlociũ, un scaun pentru 25 elevi. In caz când numãrul elevilor trece peste 100, se socotesce câte un scaun pentru fie care numãr de 50 elevi ce trece peste 100.

Art. 62. Privatele se vor așeđa în curțile descoperite la o depãrtare de cel puțin 15 metri de la corpul principal al clãdirei, și ast-fel dispuse, ca să póta fi ușor privigheate de profesor din ori-ce punct.

Art. 63. Privatele vor fi dispuse [ast-fel, ca vânturile să nu împrãstie miiasmele în spre clase și curți, și vor fi adãpostite de arșița sórelui.

Art. 64. Compartimentele vor avea 0.^m 70 lărgime și 1.^m 30 lungime.

Pereții vor fi căptușiți cu mortaruri de ciment sclivisit, cu plăci, cahlă (óle) smălțuite, asphalt, ardesie, marmură; acestea după localități și împrejurări. In comunele rurale, să admite și căptușala de scânduri, cu condiție să fie văpsite cu văpsea de uleiū, dată de trei ori.

Art. 65. In comunele urbane, scaunele vor fi de piétră iar închiderea orificiului se va face prin o supapă solidă de fontă, calculată a se deschide cu greutatea unui copil.

Fețele de apăsare vor fi după forma piciorului.

In fie-care compartiment, se va prevedea osebit o deschidere pentru urină.

Art. 66. Urinariile se vor calcula în același mod ca și latrinele. Vor fi separate de latrinc, însă în legătură cu dinsele. Compartimentele vor fi de 0.^m 50 lățime, iar despărțiturile de 0.^m 40 adânci și 1.^m 20 înalte.

Despărțiturile, unde mijlócele vor permite, se vor face de materiale neatacabile de urină.

Art. 67. In scólele mixte, se vor prevedea latrine separate pentru băeți și fete.

Art. 68. Unde împrejurările vor permite, se vor instala waterclosete. Pe unde acésta nu se póte, se recomandă întrebuintarea de carth-closete.

Art. 69. In comunele urbane, gropile latrinelor vor fi tot-de-una de zidărie cu var idraulic cu unghiurile rotunđite. Laterna de curățire va fi închisă cu un oblon de tuciū.

Un canal de ventilație, cu aspirator, se va amenajea în tot-de-una la punctul unde gazurile din gropi se acumulează. Afară de acésta, vor mai pleca canaluri de ventilație din grópă, în dreptul fie-cărui scaun și osebit de la fie-care compartiment.

Art. 70. La urinarii se va prevedea în tot-de-una la fie-care compartiment, pe tótă lățimea, un canal de ventilație la înălțimea de 0.^m 75 cu un cotlon de 0.^m 12, care să ușureze aspirarea gazurilor.

Art. 71. Sistemul «*Fosses-mobiles*» e de preferat unde împrejurările vor permite; sacalele, în acest caz, nu vor fi mai mari de 600 litruri.

Art. 72. Pentru institutori și învățători, se va rezerva tot-de-una o latrină deosebită de acele ale scolarilor.

Serviciuri anexe

Art. 73. La scolile cu trei, patru, sau mai multe sale de clase, directorul va avea un apartament compus din cel puțin trei camere de stăpâni, o cameră de servitori, o bucătărie, sufragerie, closet și pivniță. Suprafața totală a camerilor încălzite va fi de 100 până la 150 metri pătrați.

Art. 74. Pentru scolile cu un număr de una sau două sale de clase, în orașe, directorul va avea un apartament a cărui suprafață a camerilor încălzite va fi de 80 până la 100 metri pătrați.

Art. 75. Pentru scolile rurale, învățătorul director va locui în scôlă, având două camere, o bucătărie, o pivniță și privată, cu o suprafață totală pentru camerele încălzite, de 50 metri pătrați cel mult.

Art. 76. Afară de acestea, la fie-care scôlă, se va prevedea câte o cameră de locuință pentru servitorul scôlei.

Art. 77. La fie-care scôlă, va fi o cameră pentru cancelaria și arhiva scôlei. La scolile mai importante se va prevedea și o sală de deposit pentru hărțile, aparatele și totă dota didactică a scôlei.

Art. 78. Locuința directorului va fi cu totul scutită de orî-ce amestec cu scôla, așa că menajul directorului să nu fie nici într'un chip expus vederii scolarilor. Apartamentul directorului va avea tot-de-una intrare separată de a scôlei, și cu totul independentă de dînsa.

Art. 79. Cancelaria se va dispune așa, în cât dintr'însa, directorul să pôtă priveghea scôla cu înlesnire.

Art. 80. Vestiarele, când vor fi, se vor pune în apropiere de intrările scolarilor, și pe cât posibil la îndemâna tuturilor claselor.

Pe unde mijlócele vor permite, se va instala câte un lavabo, orî în vestiar, orî într'o încăpere apropiată de dînsul.

Art. 81. Pe lângă fie-care scôlă rurală, va fi anexată o grădină, de o întindere de cel puțin 500 metri p. pentru exercițiile practice de horticultură.

Art. 82. Curtea și grădina scôlei vor fi tot-de-una separate de stradă și de proprietățile vecine prin îngrădituri solide, de o înălțime de 2 m. cel puțin.

Sala de desen și Ateliu

Art. 83. La scolile, unde se vor cere sale de desen, ele se vor dispune spre Nord. Suprafața va fi de minimum 150 metri pătrați de fie-care elev, pentru un număr de maximum 70 elevi.

Art. 84. Lângă sala de desen, va fi o mică cameră pentru depositul de modele și planșete.

Art. 85. La scolile unde să cer ateliu de lucru manual, acestea se vor calcula de câte 2 metri pătrați pentru fie-care elev.

Scări, pasaje, ganguri

Art. 86. Gangurile sau galeriile vor fi largi de minimum 1. m 80 și luminate direct.

Art. 87. Scările pentru usul elevilor, vor fi cu gang drept, fără trepte înclin, nici rotunde.

Art. 88. Gangurile treptelor nu vor fi mai mari de 10 până la 15 trepte. Repausele vor fi de o lărgime cel puțin egală cu lărgimea scării.

Art. 89. Lărgimea minimă a unei scări în lumină va fi de 1. m 50, o călcătură de la 28 până la 30 centimetri; iar înălțimea treptei de cel mult 16 centimetri. Muchile treptelor vor fi tot-de-una rotunjite.

Art. 90. Stachetele parapetului vor fi distanțe de 13 centimetri din axă în axă. Parapetul va fi prevăzut din metru în metru cu butonți mari, pentru a împedea încălecarea.

Mânerul parapetului va fi tot-de-una de ambele părți ale scării, oricare ar fi construcția

Mobilierul

Art. 91. Băncile pentru școlari vor fi în formă de pupitre, cu unul sau două locuri. Ele vor fi de patru mărimi deosebite, după dimensiunile următoare:

Mărimea	Înălțimea taliei copiilor	Lungimea mesei și a băncii		Înălțimea marginii anterioare a mesei	Lărgimea mesei	Înălțimea băncii	Lărgimea băncii	Înălțimea stînghiței de la spata de-asupra băncii
		Pupitre de un loc	Pupitre de 2 locuri					
1-a mărime	1. m până la 1 m 15	0. m 55	1. m 00	0. m 44	0. m 35	0. m 27	0. m 21	0. m 19
2-a mărime	1. m 16 până la 1 m 30	0. m 55	1. m 00	0. m 53	0. m 38	0. m 32	0. m 24	0. m 22
3-a mărime	1. m 31 până la 1 m 50	0. m 55	1. m 00	0. m 62	0. m 42	0. m 39	0. m 27	0. m 26
4-a mărime	peste 1. m 50	0. m 55	1. m 00	0. m 70	0. m 45	0. m 43	0. m 30	0. m 28

Tóte muchile vor fi rotunđite.

Art. 92. Marginea mesei care vine în partea copilului și cu marginea anterioră a băncii trebuie să fie pe aceeași verticală.

Art. 93. Masa trebuie să aibă o înclinare de 15 până la 18 grade.

Art. 94. Fie-care pupitru va avea o cutie pentru cărți.

Art. 95. Lângă përetele clasei care vine în fața scolariilor, se va pune o estradă lată de cel puțin 1.^m 20 și înaltă de 16 până la 32 centimetri, pe care se va pune catedra sau masa institutorului sau învățătorului, și tabla neșă.

Art. 96. Fie-care școlă primară urbană va trebui să dispună, ca mobilier pentru cancelarie, cel puțin de obiectele următoare: o masă lungă de 1.^m 20, lată de 0.^m 80, cu sertar cu cheie, 6 scaune; un dulap cu cheie, înalt de 2 m. și lat de 1. m. 50, pentru conservarea arhivei și dotei școlii, un ceasornic de perete și un cuier. În școlile rurale, mobilierul cancelariei se va compune cel puțin din o masă lungă de 0.^m 80 și lată de 0.^m 60, cu sertar, cu cheie; trei scaune; un dulap cu cheie, înalt de 1. m. 50 și lat de un metru, și un ceasornic de perete.

INSTRUCȚIUNI

RELATIVE LA CONSTRUCȚIUNEA LOCALELOR DE SCOLĂ.

Una din datoriile cele mai însemnate ale administrațiilor comunale, este de a se îngriji să procure scolilor primare locale încăpătore, sănătose și bine construite.

Dacă până acum această îndatorire a fost în mare parte neglesă de cele mai multe din comunele urbane și rurale, a sosit timpul ca și aceste părți a serviciilor publice să se aducă îmbunătățirile imperios reclamate de sănătatea copiilor ce se încredințază scolilor publice.

Nu se mai poate suferi ca tînăra generațiune să se vadă grămădită în nisce locale cari sunt o amenințare perpetuă pentru sănătatea ei; este imposibil ca să continuăm a vedea decimii de copii indesați în câte o cămăruță mică, umedă, întunecósă, cu tavanele jos, cu ferestrele mici, cu uși și cu ferestre stricate, prin cari adese-orî vîntul și plóia întră fără pedică. Este, nu numai o datorie administrativă, dar chiar o datorie de umanitate, a nu chinui așa pe nisce plăpânde ființe, cari vin cu încredere la scólă să capete vieță sufletescă, și cari prea adese-orî, din cauză de economii reu înțelese, pierd într'însa și sănătatea trupescă.

Unele comune și județe aú înțeles respunderea ce iewă în

fața cetățenilor, lăsând să dureze această stare de lucruri. De aceea, de cât-va timp, se observă ore-carî silințe de a se aduce îndreptare în starea localelor școlare. În unele părți s'au clădit deja locale noi; în altele se iewă măsuri pentru a se clădi.

Se observă însă, că aceste silințe nu sunt tot-de-una încoronate cu deplin succes, căci clădirile ce se ridică astfel, de multe ori nu corespund scopului pentru care se ridică. Localele școlare trebuie să împlinescă ore-carî condițiuni speciale; o casă de școlă nu e tot una cu o casă de locuință sau cu un spital, spre exemplu. Acele condițiuni speciale de multe ori nu sunt în de-ajuns cunoscute nici autorităților comunale, nici arhitecților însărcinați cu facerea planurilor. Alte-ori se întâmplă ca comunele să caute a realiza economii reu înțelese, cari compromit tot succesul lucrării. Alte-ori iarăși se întâmplă cazul contrar; în dorința lor de a face cât mai bine posibil, comunele fac cheltueli ce s'ar putea lesne evita, fără ca localul să fie mai puțin satisfăcător.

Pentru a se ușura pe cât se póte silințele ce-și dau și-și vor mai da comunele și județele, pentru a dota școlile cu locale și mobiliere sistematice, s'a elaborat un Regulament, indicând principalele condițiuni ce trebuie să împlinescă un bun local de școlă, fără a se impune comunelor sarcine ce ar fi mai presus de puterile lor, dar iarăși fără a lăsa ca viitoarele clădiri școlare să fie lipsite de cele strict necesare. S'au elaborat încă și programe diferite, indicând întinderea ce este necesar a se da unei școli, după importanța ei, precum și diferite modele de planuri de școli. Aceste din urmă, în multe împrejurări, se vor putea aplica întocmai, și evita comunelor și județelor studii și cheltueli. Dar chiar când împrejurările locale nu ar permite a se aplica întocmai nici unul din acele tipuri, ele tot vor fi prețioase, pentru a lumina pe comune și pe arhitecții lor, asupra modului celui mai nimerit de a satisface trebuințele unei școle, în condiții determinate.

Pe lângă acestea, pentru și mai bună lămurire, se pun la dispoziția comunelor aceste *instrucțiuni*, destinate a completa *regulamentul*, *programele* și *planurile-tip*, cu date practice și consilii cari nu puteau găsi loc în textul concis al regulamentului, dar cari pot fi fórte utile.

Alegerea locului pentru scółă.

Dacă în construcția unei case ordinare de locuință se silesce cine-va a reuni pe câtu-î este prin putință toate condițiile igienice, cu atât mai mare cuvînt trebuie să facă acésta când e vorba de clădirea unei scóle. Copiii de felul lor sunt mai susceptibili de cât ómenii maturi de a căpăta tot felul de bóle, mai ales bólele epidemice; și afară de acésta, împrejurarea că în scółă ei stau grămădiți în număr mare la un loc, măresce încă pericolul de a da nas-cere și de a propaga bólele. Ce ar mai fi dacă și localul ar mai ajuta la acésta, prin relele condiții igienice în cari ar fi pus.

Prima condiție de salubritate a unei scolii este să aibă cu îndestulare aer curat. De aceea se cuvine, pe cât se póte, ca locul scolii să fie înalt. Trebuie evitat a se clădi scóla în locuri jóse; acolo, nu numai că prenoirea aerului se face mai anevoie, dar încă acest aer vine însoțit cu umeđelă și cu miasme vătămátore. Afară de acésta, în asemenea locuri e de temut umeđela pămîntului, care se ridică în pereți, și e una din cauzele cele mai eficace de ruinare a sănătăței copiilor pentru tótă vieța lor. De acolo se nasc reumatismele, bólele de ochi, de plămâni, anemia, scrofulele, ftisia.

Se cuvine să se evite pe cât se póte locurile argilóse, pentru că ele țin apele și nu le lasă să se scurgă. Din acest punct de vedere, pămînturile nisipóse și cele calcaróse sunt mai bune.

Bine înțeleș, aceste considerațiuni nu trebuie să facă a se pierde din vedere interesul ce este de a se pune scóla pe cât se póte mai aproape de centrul populațiunei pe care e destinată să o deservescă, după cum cere art. 1 din Regulament, precum și a fi depărtată de stabilimentele și de usinele cari, prin vecinătatea lor, ar fi vătămátore pentru sănătatea și pentru moralul copiilor. Remâne ca consiliile comunale să caute să concilieze, pe cât e cu putință, aceste două cereri de o potrivă importante. În caz când este imposibil a se așeza scóla pe un loc de tot sănátos și scutit de umeđelă, se va căuta cel puțin a se scurge apa prin tuburi sau șanțuri, și a clădi scóla în așa fel, în cât aerul se póte circula pe sub dînsa și să o usuce. Așa,

spre exemplu, se p^ote clădi pe pivnițe, sau pe bolte mici de cărămidă. La țară, se p^ote rⁱdica sc^ola pe temelii înălțate de la pământ cu cel puțin un metru, făcute de bolovanii. E adevărat că în aceste condiții sc^ola devine mai greu de încălzit; însă se obține măcar avantajul de a nu permite întinderea umezelii.

Esposiția clădirei

O altă cestiune importantă, este de a se sci în cotro este mai bine să se întorcă fața principală a clădirei, adică aceea unde dau ferestrele claselor. Este vorba de a se evita bătaia vântului de Nord-Est (crivățul), precum și arșița prea mare a sórelui în timp de vară. De aceea, esposiția cea mai favorabilă a ferestrelor claselor este spre Sud-Est. Dacă sc^ola e ast-fel dispusă, crivățul o lovesce numai în cóstă; iar vara, sórele nu dă în clase de cât în órele de dimință, când este mai puțin ferbinte și supărător.

V e c i n ă t ă ț i l e

Cestiunea vecinătăților sc^olei este iarăși foarte interesantă. Să se evite vecinătatea fabricilor, cari produc prea mult fum sau alte emanațiuni supărătoare; a bălților, a cimitirelor, a locurilor de petreceri puțin recomandabile, precum cârciume, hanuri și altele. Să se evite a se pune sc^ola în strade sau piețe prea frequentate, unde nu numai sgomutul trăsurilor împedecă funcționarea liniștită a scoli, dar încă copiii sunt într'una espuși la accidente de trăsuri. Să nu se așeze sc^ola în mijlocul unor case prea înalte, cari-îi iaă lumina și nu lasă aerul să pătrundă și să se preschimbe cu înlesnire în curți și în clădire. Vecinătatea prea imediată a bisericeii nu este un bine, nici pentru sc^olă, din cauza clopotelor, nici pentru biserică, al cărui serviciu p^ote fi turburat prin jocurile, cântecele și strigătele copiilor.

În schimb, este de căutat vecinătatea grădinilor și plantațiunilor, cu condiție ca să nu fie prea aprópe de pereții sc^olei, în cât să-î intercepteze aerul și lumina și să devină o cauză de umezelă.

Intinderea terenului pentru scólă

Art. 3 din regulament prevede intinderea ce trebuie să aibă locul pe care are să se clădescă scóla. Cifrele prevădute acolo se justifică prin trebuința ce este ca scóla să posedă, nu numai clasele și cele-lalte încăperi în condiții satisfăcătoare, dar încă și curte de recreație îndestulătoare. Pentru copii, este una din condițiile cele mai esențiale de sănătate, ca să nu fie lipsiți de exercițiile și jocurile proprii etății lor. O scólă lipsită de o curte destul de mare, în care copiii sunt siliți să petrecă în nemișcare tot timpul cât trebuie să stea întrinsa, este pentru copii un loc de suferință, care, nu numai este luată în aversiune de dîșii, dar încă este cauza că ei sunt împedecați în dezvoltarea lor fizică.

Cifrele prevădute la art. 3 sunt foarte moderate, și pot fi păzite ori-unde. Dacă evaluăm la 240 numărul copiilor ce poate conține o scólă primară urbană de patru clase, locul necesar ei ar fi abia de o jumătate pogon. Afară de două sau trei orașe mari, nu este nici o localitate în țară unde un teren de așa mică întindere să nu se pótă procura cu un preț foarte redus; și chiar în acele două, trei orașe, administrațiile comunale trebuie să cugete că cheltuiéla ce este a se face pentru cumpărarea unor locuri suficiente, este o cheltuiélă, nu numai ce le este impusă de lege, dar încă care interesează în cel mai înalt grad sănătatea copiilor din scóli; așa că, ori-cară ar fi sacrificiile ce ar impune comunelor, nu este permis a nu se face.

Planul scólei

Trebuințele unei scóle sunt ușor de cunoscut și ușor de enumerat. S'aú elaborat mai multe programe pentru construire de scóli de diferite feluri, după importanța localității și după mijlócele de cari dispune. De altă parte, regulamentul prevede condițiile în cari aceste programe trebuie executate. Prescripțiile acestor programe și ale regulamentului sunt obligatóre pentru ori-ce clădire de scólă, pentru ca să răspundă la destinația sa.

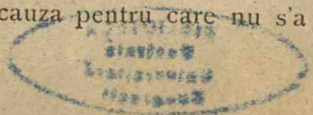

84481

Pe baza acestor programe și a regulamentului, se pot alcătui *planuri-tip* de scoli de diferite feluri și de diferite prețuri. S'au alcătuit mai multe de aceste planuri-tip, cari se găsesc alăturate la aceste *instrucțiuni*. Ele pot fi utile comunelor și arhitecților, pentru a vedea în mod pipăit cum, în anumite cazuri, poate cine-va satisface condițiile necesare unui bun local de școlă. Pe unde forma locului, orientarea lui, fondul de care se dispune, și celelalte circumstanțe vor fi potrivite, aceste planuri-tip se pot aplica întocmai, scutind ast-fel de studii noi. Nu este însă de loc intenția Ministerului de a impune aceste planuri, ca planuri invariabile, tuturor comunelor. Imprejurările variază la infinit de la un loc la altul, și se poate prea bine ca un plan, care convine foarte bine într'un loc, să fie neaplicabil în alt loc; sau din cauză că nu se potrivește cu forma locului, sau că trebuie alt-fel întors cu fața spre soare, sau că mijlocele comunei nu sunt aceleași, sau din orice alte cauze. De aceea comunele cari vor voi să clădescă un local de școlă, vor trebui să vadă dacă împrejurile locale permit aplicarea întocmai a vre-unuia din planurile-tip; și dacă nu, ori să modifice după trebuință vre-unul din acestea, ori să facă altul cu totul din nou. În acest caz, planurile-tip nu servă de cât ca călăuză în redactarea planului celui nou.

Ori-cum ar fi, construcția nu se poate începe înainte de ce planul și devizul nu vor fi revădute și aprobate de Ministerul de Instrucție Publică și Culte. Acastă îndatorire revine de drept acestui Minister, pe de-o parte pentru că nimeni nu este mai în pozițiune de cât dînsul de a cunoște trebuințele școlii și modul de a le satisface; iar pe de alta, pentru că el este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a legii instrucțiunii publice, în care este înscrisă obligațiunea pentru comune de a-și face locale de scoli în bune condițiuni.

Pentru a pune pe Minister în pozițiune de a judeca în deplină cunoștiță de cauză, trebuie ca, când i se va trimite să judece un plan și un devis pentru școlă, să i se dea și toate lămuririle necesare, precum: planul locului pe care este să se ridice clădirea; arătare dacă acest loc este pe deal, sau în vre-o vale, și în acest din urmă caz, să se arate cauza pentru care nu s'a ales un alt loc; să se arate

dacă locul nu e băltoș sau în vecinătatea vre-unei bălți sau altă cauză de infecțiune, să se arăte ce fabrici, usine, stabilimente publice, biserici, cimitire, hanuri, cărciume, sau alte asemenea, se află situate în vecinătatea locului până la o depărtare de 150 metri; ce populație aproximativă în suflete are localitatea pe care e destinată școala să o deservescă; ce alte cătune mai sunt în vecinătate, până la o depărtare de 5 kilometri, cu populația aproximativă a fiecăreia în suflete, și cu arătare dacă vre-una din ele are deja școală, și ce școală anume, ce materiale de construcție se găsesc mai cu înlesnire în localitate; în fine ori-ce arătări ce pot fi necesare.

Pentru reunirea tuturor acestor științe, comunele pot cere ajutorul d-lor Revisori școlari, cari au ordine a le da tot concursul.

C u r ț ă

S'a observat că, de câte ori se fac planuri pentru școli, rare-ori arhitecții au grija a prevedea și cheltuielile necesitate de regularea și amenajarea curților. La o școală însă, curtea este una din părțile ei esențiale. Dacă curtea nu ar fi, sau dacă ar fi prea mică, sau dacă ar fi așa de rău regulată în cât nu ar putea servi, copiii ar fi lipsiți de recreațiune, ceea ce este un lucru foarte rău la etatea lor.

Art. 8 din regulament are de obiect a înlătura reul acesta. Nu numai că prin art. 3 s'a cerut ca terenul să fie destul de mare pentru ca curtea să nu lipsescă, dar încă prin art. 8 și 51—55 se impune ca această curte să fie pusă în stare de a servi la recreațiunea copiilor. Să cere pentru această ca să nu se lase pline de găuri în care să se adune apa, să nu fie pline de burueni, ghimpoi și mărăcini, care împedecă pe copii de a alerga și le rup hainele. De aceea se pretinde ca să fie prunduite, găurile astupate, și nisipite peste tot. În localitățile unde prundul și nisipul ar lipsi, regularea curții se va face cu molos sfărâmat și bătut cu maiul; la nevoie, și în lipsă de molos, chiar cu pământ argilos, uscat, asemenea bătut cu maiul. În ori-ce caz, trebuie să se caute a face ca apa să nu stagneze nicăieri, și ca burvenele și mărăcinișii să fie cu totul stârpite. Se reco-

mandă însă a se planta cel puțin o parte din curte cu arbori, pentru a da umbră și pentru a înveseli școlă.

În localitățile cari dispun de mijloace mai multe, se recomandă înființarea curților acoperite pentru recreație (art. 8 și 56). Acestea sunt nisce simple șoprone, lipsite de corpul clădirii într'o parte unde să nu împedecă ajungerea luminei în clădire, sau, dacă acesta nu se poate, să fie în comunicație cu clasele prin o galerie acoperită. Ele trebuie să fie deschise înlături, așa în cât să nu împedecă circularea aerului. Pe jos, trebuie să fie cu asfalt, cu ciment, sau pavate cu basalt, sau în fine făcute de pământ foarte bine bătut, cu molos. Utilitatea acestor curți acoperite este mare pe timp reu, când copiii sunt împedecați a se recrea în curtea descoperită.

O recomandațiune generală care nu se poate îndestul face tutor comunelor cari-și clădesc locale de școli, este ca, clădindu-le, să se gândescă la viitor; să nu uite că numărul școlarilor merge, și trebuie să mērgă crescēnd, și că trebuie să li se pregătească loc în școlă. Frequentarea școlilor primare, urbane și rurale, este foarte puțin considerabilă astă-đi; abia a cincia parte din numărul copiilor în etate de școlă se înscriu la începutul anului școlar, și din aceștia încă o bună parte nu ajung până la finele anului.

Este dar sigur că, atunci când legea obligativității învățămîntului se va aplica cu tōtă rigōrea, localele de școli vor trebui mărite și immulțite într'o mēsură foarte însemnată.

Prin urmare, dacă în cutare școlă urmēză ađi, spre exemplu, 30 copii, nu trebuie să se clădescă local pentru 30 școlari. Mai întâiū, chiar faptul clădirii unui local nou, larg, aerat, luminos și vesel, va face să crescă numărul școlarilor; căci copiii cu mai mare bucurie trag la o asemenea școlă, de cât la una așezată într'un local mic, întunecos și trist. Dar apoi, precum am mai đis, într'o localitate unde școlă e următă de 30 de școlari, trebuie să comptăm în mijlociū că sunt 150 de copii în etate de a urma la școlă; așa că localul ar trebui în realitate făcut, nu pentru 30, ci pentru 150 școlari.

Iacă în ce mod își poate face idee cine-va de numărul aproximativ al copiilor în etate de școlă într'o localitate:

Numărul familiilor se înmulțesce cu 7 și se împarte cu 10. Ast-fel, dacă este vorba a se face o școală care să deservească populația din trei cõtune, din cari unul are 55 familii, altul 26 și altul 37, se face suma acestor familii, care este 118; acest număr se înmulțesce cu 7, cea ce dă 826; și împărțind cu 10, se găsește că în cele trei cõtune sunt aproximativ 82 de copii în etate de școală, din cari 41 băieți și 41 fete. Ar trebui dar ca localul de școală să se pregătească pentru acest număr de copii.

Cu toate acestea, nu e nevoie ca localele de școală să fie de o dată și chiar de acum mărite în această proporțiune. Pe de o parte, mijlocele statului nu i-ar permite să înmulțescă de o dată așa de mult numărul institutorilor și învățătorilor; pe de alta, chiar dacă mijlocele ar permite, ar lipsi personalul didactic necesar pentru înființarea de o dată a unui așa de mare număr de școli; în fine, este din nenorocire constatat cât de greu este a face ca toți părinții să-și trimită copiii la școală; așa în cât, chiar de s'ar face acum toate școlile necesare, multă vreme ele vor fi încă despopulate în mare parte, până ce trimiterea la școală a tuturor copiilor să între bine în deprinderile populațiunei întregi.

De altă parte este un fapt constatat că numărul școlărilor merge descrescând destul de repede de la clasa I până la a IV. Din această cauză, în orașele mici, clasele III și IV sunt puțin populate, în comparație cu clasele I și II; iar în orașele mari, este nevoie a se înființa clase divizionare I și II, pentru a putea conține numărul de copii de 7 până la 9 ani, cari nu au loc în școlile existente. Până acum, obiceiul aproape invariabil a fost ca aceste clase divizionare să se instaleze în locale distincte, iar nu la un loc cu școla căreia îi servă de sucursală. Prin această, pe lângă greutățile de administrațiune ce se ivesc, se produc și cheltueli zadarnice, cari apasă chiar asupra comunelor; căci fie-care grupă de clase trebuie să aibă o locuință pentru director, o cancelarie, o gimnastică, etc. distincte; prin urmare chirii sau cheltueli de clădire, de cari comunele s'ar putea dispensa.

Toate aceste greutăți se pot ușor evita, dacă, în planuirea construcțiilor lor școlare, comunele vor proceda cu orecare sistemă.

Orășelele, cari nu au ađi de cât câte o scólă primară de băeți și una de fete, avënd și acelea clase unite, posedă în genere o populațiune prea mică, pentru ca se pótă cere separarea claselor unite, sau înființarea de scolī noi.

În asemenea localități e de ajuns de o cam dată ca să se facă locale de scóle suficiente pentru starea actuală a scólei, pentru a se respunde, nu numai trebuințelor actuale, dar și pentru cât-va timp în viitor. Trebuie însă ca clădirea să se facă așa, în cât, când populația scólei va cresce, când clasele unite se vor separa, sau când se vor mai crea clase divizionare, să se pótă mări localul, adăogindu-i-se clasele necesare, fără ca planul general al ei să fie distrus. Cu modul acesta, comuna nu e silită să închidă chiar de la început un capital prea mare într'o clădire, din care numai o parte are să serve la început, iar restul va fi espus la stricăciuni, remânënd multă vreme neîntrebuințat. Din contra, clădirea se rîdică treptat, potrivit trebuințelor, și costul ei nu apasă așa de tare asupra finanțelor comunei.

În orașele mai mari, se impune clădirea cât mai neîntârđiată de locale cu patru, și chiar șese sale de clase destul de încăpătore; aceste din urmă, destinate a cuprinde și câte două clase divizionare. E bine ca chiar la localele ce se rîdică numai cu patru sale de clase, să se rezerve posibilitatea de a se adăogi încă una sau două sale, pentru clasele divizionare ce s'ar înființa în urmă.

În comunele rurale, se póte urma aceeași sistemă care se recomandă pentru orașele mici. De-o-camdată se póte clădi o scólă mai mică, care gradat se póte mări după trebuință.

Pentru a înlesni pe cât e cu putință pe comune, s'au redigiat mai multe planuri-tip, cari se pot esecuta ast-fel în mod gradat.

Locuința pentru Director și servitorul scólei

Regulamentul prevede (art. 7) ca localul scólei să cuprindă o locuință pentru Director. Pentru scótele de fete, această obligațiune este impusă chiar prin lege; însă utili-

tatea acesteï măsuri este așa de evidentă, în cât nu există mai nici o scólă de băeți, în care Directorul să nu-și aibă locuința. În adevăr, nu e cu putință ca o scólă, unde se adună sute de copii mici, să fie lăsată în voia întâmplărei în órele când nici Directorul, nici institutorii nu se află acolo. Copiii lăsați în voia lor, și sciindu-se cu totul neprevegheați, pot lua cele mai rele deprinderi, pot să-și facă reu și lor, și se facă stricăciuni și localului. În órele când ei ar fi ast-fel lăsați singuri, disciplina s'ar perde cu desăvârșire. Pe de altă parte, sarcina de Director este grea și obositoare, și nu se cuvine ca titularul ei să o pórte, fără nici un fel de resplată, căci atunci toți institutorii s'ar feri de dînsa, și nu ar mai fi cu putință a avea Directori pentru scolă. Inșă statul nu póte să aloce salarii anumite pentru postul de Director, căci deja el pórtă cea mai mare parte din cheltuielile învățămîntului primar, cari sunt foarte considerabile. Locuința acordată Directorului, pe lângă că este de un mare avantajiu pentru scólă, ține loc, tot de o dată, și de salarul ce s'ar cuveni să i se plătescă anual, pentru acéstă însărcinare.

În comunele rurale, neșesitatea locuinței învățătorului este încă și mai imperioasă; căci pe acolo este mult mai anevoie pentru dînsul a găsi casă cu chirie, așa că orî de câte orî nu ar fi de nascere chiar din satul unde este numit, situațiunea lui ar fi cu totul grea.

De și mai tóte comunele recunosc dreptatea acestor observațiuni și caută să le dea satisfacere, s'a cređut necesar a se pune aci, pentru că unele comune au comis însemnate erori în acéstă privință. Ast-fel, cunóscem un exemplu de un local de scólă urbană de băeți, care a costat o sumă foarte însemnată, și care cu tóte acestea nu conține, nici locuință pentru director, nici chiar o cameră pentru servitorul scólei. De aci urméză că mai tot de-una scólă nu are servitor, pentru că cu salarul ce se plătesce de ordinar pentru dînsul, greu se póte găsi cine-va care să se și nutrească, și să-și țină și casă; comuna va fi dar silită a mări salarul servitorului, și adaosul acesta reprezintă cu mult mai mult de cât interesul banilor ce ar fi trebuit să se cheltuiască, pentru a se pune o cameră de servitor în localul scólei. Afară de acésta, bine este ca, îndată după terminarea claselor, întregul local, care a cos-

tat decimi de mii de lei, să remână cu totul părăsit și nepriveghiat? Și în caz când servitorul ar întârzia, la orele convenite, să vină să deschidă școala, bine este ca copiii și institutorii să remână în stradă, așteptându-l pe dînsul?

Se pôte formula ca regulă generală, că ori-ce economii reu înțelese făcute la localurile de școli, aū ca efect pentru comună cheltuieli mult mai mari de cât acele economii.

C o n s t r u c Ț i u n e a

Nici o îngrijire nu trebuie cruțată, pentru ca localul școlii să fie igienic în cel mai înalt grad. Pentru acésta, nu e de ajuns numai a păzi regulile puse pentru alegerea terenului și a face un plan bun; construcția însăși trebuie făcută așa în cât să se evite tóte cauzele cari ar putea aduce vătămare sănătăței copiilor.

Fundațiile reu făcute pot fi cauza, pe de o parte a compromiterii solidității clădirei, iar pe de alta a întinderii umezelei.

Terenul pe care este să se clădescă trebuie mai întâiū să se sondeze; și dacă până la adâncimea unde este să mērgă temeliile nu se găsește pămînt solid, temeliile trebuie așeđate pe pari. Acésta, negreșit, măresce costul; însă adaosul de cheltuielă va fi de sigur mai mic de cât paguba ce ar rezulta dacă până peste doi-trei ani tot edificiul ar cădea în ruină.

Să se evite a se întrebuița piētra prea porósă și scósă prea de curēnd din carieră, căci acéstă piētra pentru multă vreme păstrēză umeđeला pămîntului. Piētra de gresă nu trebuie nici odată să se întrebuițeze, căci ea este tot-de-una umedă. Cărămida reu arsă trage și ea umeđeला cu mare energie, întocmai ca un burete, și când este de tot plină de apă, ea devine fainósă, nerezistentă, și soliditatea clădirei este compromisă.

Cea mai bună armă contra umezelei sunt materiile nepermeabile pentru apă, cum e tencuielă făcută cu var idraulic, betonul, cimentul. De aceea regulamentul (art. 9) recomandă întrebuițarea varului idraulic pentru tencuieli.

Tot din acéstă cauză, prin art. 19, se recomandă ca zi-

dăria pereților să fie despărțită de soclu printr'un strat de ciment, asfalt, sau table metalice, cari nu lasă ca umezela din temelii să se urce în pereți.

Nu este bine ca parchetele sau dușumelele să se așeze de-a-dreptul pe pământ, căci umezela și receala pământului se comunică cu prea multă înlesnire camerei. Se cuvine ca parterul să fie ridicat cât-va de-asupra pământului (art. 22), și pus pe mici bolte de zidărie, care este cel mai bun mijloc de a isola și aera părțile inferioare ale clădirii. Dacă acesta nu se poate, trebuie cel puțin ca sub dușumele să se așeze un strat destul de gros de beton, asfalt sau ciment, sau în lipsă, molos mărunt și uscat și cărbune pisat.

În comunele rurale, unde de ordinar construcțiunile se fac cu mai puțină îngrijire, soclul clădirii se va încunjura cu o prispă, făcută din pământ uscat și bătut bine (art. 9), însă destul de îngustă (cel mult 15 centimetri) pentru ca copiii să nu pótă umbla pe dînsa. Scopul ei este de a protege temeliiile de apa de la streșine. Tot pentru acest scop, streșinele trebuie să fie destul de mari, pentru ca să nu lase ca apa să cadă prea aproape de ziduri.

În comunele urbane, se pretinde ca clădirile școlare să fie de zid, fie el de cărămidă, de beton, sau de piétră și cărămidă (art. 10). Școlile urbane au prea mare importanță, pentru ca să se permită ridicarea lor cu materiale economice, ca lemnul, ciamurul sau paianta. Pentru dînsese, asemenea materiale nici nu ar garanta soliditatea clădirii, și nici nu ar permite edificarea unei construcțiuni destul de întinse, pentru a răspunde trebuințelor. De altă parte, intervin considerațiunile relative la înfrumusețarea orașelor, cari nu ar permite întrebuițarea unor asemenea materiale. În fine, nu este nici una din comunele urbane care să nu fie în stare a-și clădi locale convenabile de zid pentru școlile sale.

În comunele rurale, în multe locuri această condițiune nu mai pótă fi împlinită. Mijlócele fórte constrînse de cari dispun multe comune rurale, precum și raritatea pietrei sau a cărămidei, impune nevoia de a se recurge la alte materiale, mai economice sau mai lesne de procurat. De aceea Regulamentul (art. 11, 13, 14, 15, 16 și 17) permite, în comunele rurale, edificarea de clădiri școlare de ciamur (pisé), de lemn, de paiantă, și, în cazuri de tot esecțiionale, chiar

de nuiele sau de vălătuci. E adevărat, că asemenea construcțiuni se consideră ca construcții economice, la cari se recurge numai de nevoie (art. 17); însă dacă se vor face pe un plan bine conceput, și dacă se vor construi cu îngrijire, asemenea locale pot răspunde destul de bine trebuințelor. Ele vor avea avantajul de a putea fi făcute de meșteri din localitate, de a putea fi reparate cu înlesnire, și de a fi aproape cu totul ferite de umezală. Inșă nu e mai puțin adevărat că asemenea construcțiuni prezintă însemnate inconveniente. Ast-fel, e de temut ca ele să nu fie infestate de insecte și alte animale parasite, și să nu fie destul de căldurose. Numai îngrijirea pusă la construire și solici-tudinea învățătorului pot înlătura asemenea neajunsuri.

Printre aceste clădiri economice, merită o deosebită atențiune acele făcute numai de lemn (durate). Înlesnirea cu care se poate procura lemnul în două treimi din întinderea țerei, prețul cel mic ce ar costa un local cu totul de lemn, ușurința cu care lemnul să lucrează și aceea de a se găsi lucrători, sunt considerațiuni în favórea localelor scolare de lemn. În Suedia, în Norvegia, în Danemarca și în Elveția, se construiesc numai din lemn locale mari, cu mai multe etaje, cari sunt foarte durabile, economice, comode și ușor de realizat. La noi, un local de școală rurală tipul No. 1, care de zid de cărămidă ar costa 5 până la 7 mii de lei, făcut numai de lemn nu ar costa de cât 2000 lei aproape.

În fața acestor împrejurări, Ministerul crede că poate recomanda clădirile scolare numai de lemn, cu condițiunea expresă ca prescripțiunile art. 14 să fie păzite cu cea mai mare exactitate, căci altminteri dispar toate avantajele enumerate până aci. Dacă grințile din cari au a se face pereții nu vor fi bine date la rindea (geluite), bine îmbinate, bine uscate și rotunde, bine astupate cu mortar, prin locurile remase góle între dânsele, și prin acele cari se vor deschide când lemnul se va usca, vîntul și frigul vor trece fără piedică, și școla va deveni o cauză de bóle pentru copii.

Dispozițiunea cuprinsă în art. 18 face să se vadă unul din inconvenientele cele mai însemnate ale clădirilor de ciamur (pisé), de paiantă, de nuiele sau de vălătuci. Asemeni construcțiuni, pe unde se usiteză la noi, se fac de mici dimensiuni, și cauza este că ele sunt prea puțin so-

lide și rezistente, pentru ca se p^otă purta greutatea unor grindⁱ prea lungⁱ, cum ar trebui la o sală de clase, unde lățimea interioară a salei nu p^ote fi nici odată mai mică de 5 m. 40. De aceea regulamentul prevede ca, în asemenea caz, grindile tavanului să fie susținute pe la mijloc de o grindă longitudinală, purtată și ea de nisce stâlpi verticali, puși pe linia mijlocie a clasei. Inșă prin această dispozițiune, se nasce inconvenientul că se împuținează numărul pupitrelor ce ar încăpea în clase și că se împedecă vederea.

Art. 20 până la 27 cuprind diverse prescripțiuni, destinate a asigura soliditatea și salubritatea localului.

Se înterđice ca salele de clase și galeriile să fie fără dușumele sau parchete, și numai cu lut pe jos. In asemenea caz, se întrebuintează gunoiu, al cărui miros, într'o sală închisă și plină de copii, p^ote avea cele mai rele efecte asupra sănătăței lor. Afară de acesta, în curind clasa ar fi plină de găuri, și curățenia ar fi imposibil a se ține cum trebuie.

Nu de mică importanță este măsura ce se cere a se lua, ca apelor să li se dee o scurgere care să le depărteze de la temelii. Nu numai la edificiile publice, dar chiar la cele private, neîngrijirea de a se lua această precauțiune simplă și ușoră, este cauza că în curind umeđela pătrunde în pereți, și chiar soliditatea clădirei este compromisă.

In privința invelit^orei, se cuvine a se evita tablele de zinc, din cauză că se oxidază și se găuresce cu prea mare înlesniie, și pentru că la noi se găsesc rari lucrători cari să scie să le așeze. Tinicheaua, dacă nu este bine cositorită, se ruginesce iarășⁱ numai de cât. Tabla de fier cuvine destul de bine, dacă e acoperită cu un strat de vopsea îndestulător.

Invelitorile de olane sau țigle sunt s^orte bune, pentru că sunt r^ecor^ose vara; nu trebuie inșă puse numai pe leături, ci pe scânduri lipite una de alta, căci alt-fel viscolul face să pătrundă în pod, printre dînsele, enorme cantități de zăpadă.

In comunele rurale, dranița și șindrila convin s^orte bine, căci se procură lesne și se găsesc meșteri cari o așeză bine. Un bun acoperiș de șindrilă p^ote dura 40 până la 60 de ani, apr^ope fără nici o reparațiune.

În nici un caz nu se permite întrebuințarea stufului său cocenilor pentru acoperemînt. Acest sistem primitiv și periculos, pe lângă alte neajunsuri, are și pe acela de a apăsa prea tare asupra pereților.

Prescripțiunea din art. 26, ca tencușelile să fie peste tot drepte și fără ciubuce, are de scop a înlesni curățirea, a nu permite introducerea miasmelor în pereți și a face economie. Tot pentru înlesnirea curățirii, este bine ca unghiurile dintre pereți să nu fie în muche, ci rotunzite. În fine, pe unde mijlocele vor permite, se cuvine ca pereții și tavanele să fie peste tot acoperiți cu vopsea de ulei, dată de trei ori. Cu modul acesta, pereții se pot spala peste tot, destul de des, cu un burete plin cu o soluțiune slabă de acid fenic, pentru a asigura o perfectă curățenie și a împedeca propagarea epidemiilor.

Orî de câte ori clădirea va fi cu două etaje, trebuie ca tencușelile tavanelor ce se află sub clase, galerii și scări să fie făcute cu ipsos și puse pe trestie, căci altfel trepidațiunile produse de mișcările copiilor le fac într'una se cadă și se producă accidente.

În ceea ce privește fațada și aspectul exterior al clădirei, nu se poate îndestul recomanda cea mai mare simplitate. Colónele, ciubucele, ornamentele nu adaugă nimic la meritul scólei, dar au inconvenientul de a costa mulți bani, cari se pot cu mai mult folos întrebuința la altă-ceva. Așa, spre exemplu, o clădire care nu ar avea de cât 25 metri de lungime în fațadă, pe o înălțime de 10 metri, are 250 metri pătrați de fațadă. Dacă această suprafață se acopere cu tencușeli netede, ea nu costă de cât 750 lei; aceeași suprafață, lucrată cu ciubuce, va costa cel puțin 1500 lei. Diferența de 750 lei ar fi de ajuns pentru a plăti o bună parte din mobilierul scólei. Și încă aci nu am vorbit de cât de una din fațade, și nu am presupus de cât nisce simplă ciubucarie ordinară, fără colóre, pilaștri și ornamente de teracotă; cu acestea, diferența ar fi și mai considerabilă.

C l a s e l e

Clasa este partea principală a scólei, aceea asupra căreia

trebuie mai cu samă să se concentreze atențiunea arhitectului pentru a o pune în cele mai bune condițiuni posibile.

Sunt ne-numerate defectele, ce poate presinta o sală de clasă, din punctul de vedere al dimensiunilor, al dispozițiilor, al luminărei, al încăldirei, al ventilației, etc. Nu vom intra aci în detalii tehnice, cari fac obiectul unor scrieri anume destul de voluminoase; ci vom arăta numai principalele inconveniente, cari trebuesc cu ori-ce preț înlăturate, în noile construcțiuni scolare.

Cea d'întăi condiție este ca accesul clasei să fie cât se poate de lesnicios. Să nu se pună ușa clasei în galerii înguste, întunecóse sau strâmbe, pentru că atunci, când copiii se grămădesc la eșire, este ca și sigur că se vor întâmpla accidente.

Să nu se așeze ușile la două sau mai multe clase astfel, încât la eșire să se pótă întâlni două sau mai multe curente de copii. Să se evite cu cea mai mare îngrijire a pune ușile claselor prea aprópe de scări, căci alt-fel prea ușor se va întâmpla ca copiii din ne-băgare de samă, să cadă pe scară.

Să nu se creadă că o sală este cu atât mai bună pentru clasă, cu cât e mai mare. Este o limită pentru mărirea claselor, precum este și pentru micșurimea lor.

Legea fixază la 50 numărul maximum al copiilor într'o clasă. Din nenorocire, lipsa de mijlóce impune de cele mai multe ori a se trece peste acest maximum; așa că nu e rar a se vedea clase de 80—100 și mai mulți scolarî. În-să este evident că numărul prea mare de scolarî, face că învățătorul nu se mai póte ocupa în mod serios cu dînșii, așa că învățămîntul suferă. Acésta este una din cauzele cele mai grave ale scăderei nivelului învățămîntului la noi. De aceea regulamentul (art. 29) impune ca număr maxim de scolarî într'o clasă rurală 80, iar în una urbană 70. Aceste numere, de nevoie, sunt mai mari de cât cel de 50 fixat prin lege; însă tot e bine că se pune o limită, care nu e mai presus de puterile țării, și care va împedeca aglomerarea afară din cale în salele de clase.

Spațiul necesar unui copil în clasă este determinat de cătră igieniști. Într'o clasă bine ventilată, un copil are ne-

voie de cel puțin 4 metri cubici de aer; acest numer este un minimum, sub care nu se pôte descinde, fără pericul pentru sănătatea copiilor.

În suprafață, nu se pôte prevedea pentru fie-care copil mai puțin de cât 1 metru pătrat, în care se socotesce și locul necesar pentru tablă, catedră și pentru trecerile dintre pupitre și în lungul pereților. Alt fel, ar lipsi spațiul necesar pentru mișcările elevilor, în împlinirea datoriilor lor scolare.

Admițând aceste două cifre se vede că înălțimea minimă a clasei trebuie să fie de 4 metri. Dacă i se dă o înălțime de 4 metri 50 c. m. sau 5 m. dispunându-se pupitrele așa în cât fie-care elev să dispună în mijlociū de 1 metru patrat în clasă, atunci de fie care elev va veni câte 4 m. 50 c. m. sau 5 m. cubici de aer.

Nu e avantajios a se da claselor o înălțime mai mare de 5 m. pe de o parte din cauza greutatei de a se curăți pereții și tavanul la asemenea înălțime, iar pe de alta din cauză că circulația aerului nu se face în mod destul de complet, fără anume sisteme de ventilațiune.

În suprafață, se pôte merge până a se da de fie-care elev câte 1, 25 metri patrați în mijlociū. Nu se cuvine a se trece peste această cifră; s'ar face o cheltuială inutilă, și apoi s'ar da mijlocul a se pune mai multe bănci și a se grămădi copii mai mulți de cât numerul prescris la art. 29 din regulament.

Ast-fel fiind, iată care ar fi dimensiunile limite ale unei sale de clasă, într'o scólă rurală sau urbană: Într'o scólă rurală, de la 40 metri patrați până la 100 metri patrați;

Într'o scólă urbană, de la 40 metri patrați, până la 87, 5 m.p.

Pentru clasele III și IV, primară, se cuvine a se prevedea sale de dimensiuni mai mici de cât pentru clasele I. și II.

Dar nu este destul a hotări numai mărimea clasei, ci trebuie a se vedea și forma ce trebuie să i se dea.

Singura formă acceptabilă este evident că este aceea dreptunghiulară.

Luminarea după cum se prescrie la art. 31, nu pôte să vie de cât ori numai dintr'o parte, adică din stânga elevilor, ori din două părți adică din stânga și din dreapta lor; nici

Într'un cas nu trebuie să fie lumina din fața lor sau din fața învățătorului, căci acesta ar vătăma vederea, ori pe a lor, ori pe a învățătorului.

Ast-fel fiind, să nu să dea clasei o lățime mai mare de 7 metri. Experiența arată că, dacă lățimea clasei e mai mare de cât atât, nu mai ajunge destulă lumina până la copiii cari sunt lângă peretele opus ferestrelor. Iarna mai ales inconvenientul acesta este foarte serios. O altă considerație pentru care este bine a se evita lățimile prea mari ale claselor, este că atunci se reclamă grinzi prea lungi, și prețul de construcție se măresce în mod simțitor. În fine, dacă clasa este prea lată, învățătorul are greutate și oboseală, ca să o privighizeze, căci nu poate avea pe toți copiii de o dată sub ochi, ci e silit să întorcă mereu capul la dreapta și la stânga.

De altă parte, se cuvine a evita pe cât se poate a se da clasei o lungime prea mare, căci atunci copiii din ultimele bănci scapă mai de tot de ori-ce privighere, iar învățătorul se obosesc prea mult, pentru a face ca vocea sa să se audă până la fund. E de dorit ca nici într'un cas lungimea clasei să nu trecă de 11 m. 50.

Cu modul acesta, se vede că cifrele de mai sus trebuie reduse, și că cea mai mare suprafață, ce se poate da unei sale de clase nu va trece peste 7 m. \times 11 m. 50 = 80 metr. p. 50 c. m., care convine tocmai unei clase rurale de 80 copii a 1 m. p. de fie care, sau unei clase urbane de 70 copii, a 1 m. p. 15 de fie-care.

O dată ce mărimea suprafeței salei de clasă este hotărâtă, pentru a-i fixa forma, trebuie să se aibă în considerație forma ce se adoptă pentru mobilier.

Regulamentul prevede că băncile de școală să nu fie de cât de un loc sau de două locuri, având prin urmare lungimea, primele de 55 c. m. iar celelalte de un metru.

Cât pentru dimensiunea lor în sensul lățimei, ea este de 0 m. 70 pentru toate băncile după modelul adoptat acum trei ani de minister.

Să presupunem că ar fi vorba a se dispune trei rânduri de pupitre de câte două locuri. În acest cas, cele trei rânduri de pupitre ar ocupa 3 metri din lățimea salei, și socotind câte cel puțin 60 centi-metri lățimea spațiului ce trebuie lăsat pentru trecere între rândurile de bănci, și în

tre acestea și pereți, adică peste tot 2 m. 40 pentru patru spații vedem că lățimea clasei nu p^ote fi mai mică de 5 metri 40. Ea poate merge însă până la 6 metri dacă pentru mai multă comoditate, s'ar lăsa pentru fie-care spațiu câte 75 c. m.

Dacă clasa trebuie să conțină 70 de elevi, trebuie să se pună, în sensul lungimeii, 12 rânduri de pupitre, de vreme ce în fie-care rând încap câte 6 scolari. Aceste 12 rânduri de bănci vor ocupa o lungime de $0\text{ m. }70 \times 12 = 8\text{ m. }40$. Adăogând 2 m. pentru catedră și 0 m. 60 la fundul clasei, în lungul peretelui, ajungem la o lungime de 11 metri. Acastă lungime trebuie însă mărită până la 11 m. 50, din cauză că rândurile de pupitre nu se pot totdeauna așeza destul de esact, în cât să nu fie de loc spațiu pierdut.

După aceleași reguli, se p^ote găsi forma clasei în fie-care cas particular. Dăm aci cifrele relative la aceste forme.

No. Curent	Numerul scolarilor	No. rândurilor de pupitre		No. pupitre- lor din fie- care rînd	Spațiu între rîndurile de pupitre	Lungimea clasei	Lățimea clasei
		cu un loc	cu 2 locuri				
1	70	—	3	12	0 m. 75	11m. 50	6 m. 00
2	48	—	3	8	0 m. 75	8m. 50	6 m. 00
3	70	1	3	10	0 m. 60	10m. 00	6 m. 55
4	49	1	3	7	0 m. 60	8m 00	6 m. 55
5	72	—	4	9	0 m. 60	9m. 50	7 m. 00
6	48	—	4	6	0 m. 60	7m. 20	7 m. 00
7	40	—	4	5	0 m. 60	6m. 00	7 m. 00
8	80	—	4	10	0 m. 60	11m. 50	7 m. 00

În dispoziția a 3-a și a 4-a, lățimea clasei se p^ote mări până la 7 m., dând spațiilor longitudinale câte 0 m. 69, în loc de 0 m. 60.

Dispoziția a 7-a și a 8-a convin pentru scoli rurale; cea de a 7-a p^ote fi bună în comunele mici, cari de o cam dată au elevi puțini, însă cari vor să-și păstreze posibilitatea de a-și mări sc^ola; căci în acest cas, nu are de cât să se lungească clasa, fără a se atinge lățimea ei, și fără a schimba nici grindile, nici ușa, nici ferestrele.

Una din cestiunile cele mai importante, relativ la clase, și care cu t^ote acestea este una din cele mai neglijate în

practică, este aceea a iluminatului. Când lumina în clase este puțină, sau când vine din partea de unde nu trebuie, nu numai că cele mai multe din exercițiile clasei devin anevoioase sau chiar imposibile, dar încă vederea copiilor este compromisă. De aci se nasce o mare parte din miopiile a căror origine e în școală, precum și strabismele (ochii încrucișați) și deviațiunile colonei vertebrale, provenite din atitudinile vicioase ce ia copilul, pentru a se întorce spre partea de unde are lumina cea mai favorabilă.

Regulamentul (art. 31, 32, 33, 34 și 35) prevede pe scurt, însă în mod destul de clar, regulile principale de observat, pentru ca clasa să fie asigurată de o lumină suficientă și bine distribuită.

Se lămuresce aci că în comunele rurale, și chiar în cele urbane, nu e bine ca ferestrele să aibă gemuri mari, din cauza cheltuelei însemnate ce ar rezulta din reînnoirea lor în cas de spargere, și a pericolului pentru copii de a fi răniți de spărturi. Mai nemerit este ca fereastra să fie împărțită într'un număr mai mare de ochiuri, prinse în cercevele subțiri, cari să împiedice cât mai puțin trecerea luminei.

Tot cu privire la luminare, se pune în vederea autorităților comunale, că storiile (perdelele) la ferestre sunt de o necesitate absolută, când ferestrele sunt spre soare. Când lumina soarelui dă direct în clase, este o suferință nespusă pentru copii a lucra, și vederea lor poate fi serios atinsă, fiind ast-fel spusă timp de cinci ore pe zi. Cu o cheltuială foarte mică, care nu va trece peste 300 lei, pentru cea mai mare școală urbană, se poate vindeca reul acesta.

Lumina cea mai supărătoare, este cea care vine prin partea de jos a ferestrei pentru că aceea este care lovesce direct în ochi. De aceea este bine ca storiile să se dispună așa, în cât să se închidă de jos în sus, în loc de a se lăsa de sus în jos.

Prin art. 36, se cere ca pereții, până la înălțimea de un metru 20 c. m. să fie acoperiți cu lambriuri de lemn vopsit; acesta cu scop de a se putea ținea pereții curați, și de a feri pe copii de contactul imediat cu zidul, a cărui umezălă și răcelă poate să fie vătămătoare. În lipsa lemnului o vopsea bună cu uleiū poate până la un punct să-l

înlocuiască, căci o asemenea vopsea se poate lesne spăla cu un burete cu apă. De aceea, pe unde mijlocele vor permite, este de dorit ca, nu numai partea inferioară a pereților, dar chiar întreaga suprafață interioară a clasei, să fie vopsită în ulei; căci atunci, prin spălături dese cu buretele, s'ar putea evita cu totul infiltrarea miasmelor în pereți.

Cât pentru colorația ce se cuvine a se da vopselei pereților, cea verde deschisă, foarte palidă, este cea care convine mai bine.

Art. 37 prevede modul de închidere și deschidere a ferestrelor. Dispoziția prescrisă într'însul, care este foarte simplă și comodă, are de scop ca, când sunt deschise numai părțile de sus ale ferestrei, curentul de aer să nu lovască direct în copii, ci mai întâi tavanul. Cu modul acesta, chiar când timpul e mai aspru, se poate fără inconvenient deschide partea de sus a ferestrei, pentru a ventila clasa.

V e n t i l a Ț i u n e a

Art. 40 din regulament atinge una din cestiunile cele mai grele, relative la clădirile școlare: aceea a ventilațiunii.

Un copil are trebuință în mijlociul de 15 metri cubici de aer curat pe oră, ca să respire. În practică însă, este imposibil a se clădi clase de asemenea dimensiuni; limita de 4 metri cubici de aer de fie-care elev, în starea actuală a lucrurilor, este tot ce se poate impune pentru localele școlare. Însă, ast-fel fiind, evident că diferența de 11 metri cubici, care lipsește, trebuie să se procure copilului prin schimbarea continuă a aerului clasei în timpul lecțiunii.

Acosta nu este de loc un lucru idiferent, și localele în care punctul acesta a fost negleș, nu pot de loc să fie satisfăcătoare. Lipsa de aer în clase, nu numai compromite sănătatea copilului pentru viitor și favorisează producțiunea miasmelor și lățirea epidemiilor, dar chiar în timpul cât copilul se află în clase, îi produce genă în respirațiune, durere de cap, amețelă și somnolență; în aceste condițiuni, atențiunea lui este imposibil să stea deșteptă la exercițiile clasei, așa că rezultatul economiei ce se face asupra ventilațiunii este că se compromite mersul învățămîntului clasei.

Sunt nenumerate sisteme de ventilațiune cari s'au imaginat; însă pentru obiectul care ne preocupă aci, alegerea nu este așa de mare, căci trebuie să înlăturăm toate sistemele prea costisitoare, prea complicate, prea delicate și ușor de derangiat, precum și pe toate acelea cari ar necesita privigherea și îngrijirea unei persoane anume; căci nu e de gândit a se cere de la comune să plătescă câte un mecanic anume pentru fie-care școală, care să aibă grijă numai de aparatele de ventilație ale școlii.

Mijlocul de ventilațiune cel mai simplu consistă în deschiderea regulată a ușilor și ferestrelor destul timp, pentru a schimba cu totul aerul clasei. Vara când e timpul bun, și când șgomotul exterior nu împedecă deschiderea ferestrelor, nimic nu e mai bine de cât a se face clasa cu ferestrele deschise.

Când acesta nu se poate face, se pot ține deschise cel puțin gémurile de sus ale ferestrelor, cari sunt dispuse într'adins pentru acest scop (art. 37) chiar dacă timpul este ceva rece, acesta se poate face fără inconvenient, de orice curentul de aer ce vine prin partea de sus a ferestrelor nu lovesce direct pe copii.

În orî-ce cas, fie timpul cât de aspru, îndată după plecarea copiilor din școală, trebuie ca ușile și ferestrele să fie ținute deschise timp destul, pentru ca tot aerul clasei să fie cu totul renoit.

Același lucru trebuie făcut și în recreațiile cari despart o lecțiune de alta, însă cu ore-care precauțiune; deschidënd spre exemplu, mai întâi ferestrele timp de 5 minute, și ținënd ușa închisă; pe urmă, închidënd ferestrele și deschidënd ușa timp iarăși de cinci minute.

Acest din urmă mijloc însă are inconvenientul de a răci de o dată clasa, așa că la lecțiunea următoare copiii vor fi în frig. Afară de acesta, el nu se poate aplica chiar în timpul lecțiunei, când tocmai aerul are mai mult trebuință de a fi schimbat. Problema este dar ca, ușile și ferestrele fiind închise, să se stabilească un curent continuu de aer curat care să vină de afară în clasă, și un curent de aerul stricat, care să iasă din clasă afară; amândouă aceste curențe mergënd în mód continuu și automatic, fără îngrijirea nimăruî.

Iată un sistem ce s'ar putea adopta, și care ar împlini toate aceste condițiuni, pe lângă acelea ale estinătăței și simplităței.

În peretele clasei care este opus sobei, se face un canal a la partea inferioară, aproape de parchet, care să deschidă în clasă, și aduce pe acolo aer curat de afară. Acest aer venind rece, este mai greu și de aceea rămâne pe partea de jos a clasei. Aerul vițiat prin respirațiune, fiind cald, e mai ușor, și de aceea se ridică în partea de sus a clasei; de aceea lui i se dă eșirea afară prin o altă deschidere b , făcută în peretele clasei lângă care este soba, și pușă tocmai în partea de sus a acestui perete.

Însă acesta nu este de ajuns, căci aerul vițiat nu va eși prin a doua deschidere, dacă nu va fi aspirat în afară într'un mod óre-care. De aceea tubul b . se unesce cu coșul (hornul) pe unde se ridică fumul de la sobă, după cum se specifică și în art. 47. Precum se știe, fumul cald al sobei se ridică pe coș cu destulă energie; acesta este cauza că *soba trage*. Urcarea acesta a fumului, determină și în tubul b un curent de aer din clasă, care se ridică în coș, împreună cu fumul. Atunci aerul clasei rărindu-se, din cauza celui care iese prin b și prin gura sobei, aerul de afară vine să-și ia locul prin a , așa că se stabilește un curent continuu de aer care intră prin a , și iese prin b și prin gura sobei.

În acest sistem, soba însăși este dar un mijloc de ventilație, și încă din cele mai puternice, de óre ce ea aspiră aerul din clasă și-l transmite pe coș, obligând ast-fel aerul de afară să pătrundă în clasă prin a . Atâta însă nu ajunge, căci în timpul cât nu arde focal în sobă, ventilația ar trebui să stea, de óre ce ar lipsi curentul în coșul $c d$; așa că, în cea mai mare parte a timpului, clasa ar fi cu totul lipsită de ventilație.

Inconvenientul acesta se poate înlătura foarte ușor și cu mică cheltuială, instalând la extremitatea esterióră a coșului o morișcă, făcută în modul următor: un cilindru de tichiea, de un diametru ceva mai mic de cât coșul, este suspendat la gura lui, printr'un ax, susținut de nisce traverse puse în curmeziș pe gura coșului.

Cilindrul pórtă înăuntru lui o suprafață elicoidală de tichiea, așa că învêrtindu-se cilindrul, este silit să se urce

pe această suprafață elicoidală, până afară. Axul la capătul superior, poartă nisce palete îndoite, când bate vântul, paletele acestea se învârtesc, pun în mișcare și cilindrul, și determină aspirarea aerului din coș. Cu modul acesta, e de ajuns cea mai slabă suflare de vânt pentru a determina un curent ascendent de aer în coș, și prin urmare ventilarea clasei; așa că ventilarea ar merge ca sigură în mod aproape permanent.

Adăogim că la gurile *a* și *b* se cuvine să se pună capace, pe cari cine-va să le pótă închide și deschide după voie, pentru a se putea mări sau micșora după trebuință ventilarea clasei.

Înstalarea complectă a unui asemenea aparat ventilator, nu costă mai mult de 30 lei pentru o clasă.

Încălzirea

În ceea ce privesce încălzirea, lămuririle date în art. 41—46 sunt destul de clare, pentru a face să se înțelégă cari sunt dispozițiile de luat. Nu se insistă asupra încălzirei centrale sau prin calorifere, tot de téma complicațiunei, a cheltuelilor celor mari de instalație și a necesităței unui mecanic special. Socotim că, la noi, încălzirea cu sobe este tot cea mai nemerită, și ca economie, și ca simplicitate și pentru că e lumea deprinsă cu dînsele, și din cauză că contribue în mod puternic la ventilarea claselor.

E anevoie a se pronunța cine-va dacă sobele de fier sistem Meidinger, sunt sau nu mai avantagióse de cât cele de cărămidă, óle sau faență. Cele d'ântăi când sunt bune au avantajul de a fi mai puțin voluminóse, de a se încălzi mai repede și de a fi mai durabile; de altă parte însă au inconvenientul că, dacă se încăldesc prea tare, miamele din aer vin de se ard pe dênsele și contribue la stricarea aerului; afară de acesta, în acest cas, fierul devine permeabil pentru gaze, așa că oxidul de carbon, ce se produce în sobă prin combustiune, trece prin pereții ei și se respândesce în clase. E adevărat că, la sobele Meidinger fierul nu se póte încălzi până la roș de cât numai dacă focul este prea reu regulat.

Cu un cuvînt, remâne ca în fie-care cas particular să se

vădă care este cel mai bun sistem de sobe sau de calorifere ce se cuvine să se adopte.

Grilagiul cerut de art. 44 a se pune în giurul sobei, are de scop, pe de o parte a feri soba de lovitură din partea copiilor, pe de alta de a-i feri pe dinșii a se arde de dinșii, și în fine de a nu-i lăsa să umble la foc, care trebuie să fie numai în grija și în sama servitorului.

G i m n a s t i c a

Aparatele de gimnastică se pot instala în curtea de recreație a școlărilor; dacă însă există o curte acoperită, și dacă aceasta are o înălțime suficientă, este de preferit ca ele să se așeze într-însa, pentru ca lecțiunile și esercițiile de gimnastică să se pótă face și când timpul este rău.

L a t r i n e

În art. 60 până la 72, regulamentul prescrie în mod foarte minuțios regulile de urmat, în instalarea latrinelor la școlă. Motivul acestor precauțiuni este ușor de înțeles: la toate edificiile publice, partea aceasta este în genere cea mai puțin îngrijită, și cu toate acestea tocmai acesta este cea care pótă aduce cele mai grave neajunsuri, mai ales într'un local de școlă. Prin ele se propagă epidemiile, în modul cel mai activ și mai energic; aerul infect ce exhalăză ele pótă compromite sănătatea copiilor în modul cel mai grav; ne-fiind ținute curat, ele dau copiilor deprinderă de necurățenie și ne-îngrijire. De aceea unul din articulele cărora trebuie să se dea cea mai mare atențiune în clădirile școlare, sunt latrinele, și să nu se cruțe nimic pentru ca ele să fie instalate în cele mai bune condiții posibile de igienă fizică și morală.

În orașele unde există canalizațiune pentru apă, se recomandă cu insistență sistemul *Water closet*, singurul care opresce în mod absolut emanațiunile gropilor. Pe unde aceasta nu se pótă face, din lipsa de apă, se pótă aplica sistemul numit *earth-loset*, întrebuințat în școlele engleze, și care până la un punct pótă înlocui pe cel-alt. El conștă într'o cutie plină cu pământ uscat și fărâmat mă-

runt, cu nisip sau cu cenușă, care printr'un mecanism automatic, pus în mișcare prin greutatea copilului, sau prin un buton ce se trage cu mâna acopere materiile cu pământ, nisip sau cenușă.

Locuința Directorului

În privința locuinței directorului, recomandațiunea capitală este ca ea să fie cu totul fără amestec cu școlă (art. 78). Nu se poate îndestul insista asupra acestui punct: pe cât e de indispensabil ca directorul să aibă locuința în școlă, tot atât de necesar este ca menagiul său să nu fie pus vederea școlărilor, că familia și servitorii săi să poată să-și caute de trebile casei, fără a trece neîncetat prin mijlocul școlărilor; în fine ca viața privată a directorului să fie cu totul neatârnată de școlă. Nu se pot numera toate neajunsurile ce se nasc din ne-păzirea cu destulă stricteță a acestei regule: neîncetate conflicte între copii de o parte și familia și servitorii directorului de alta; exemple rele ce copiii pot lua de la servitori; turburări aduse în mersul liniștit al școlii; sgomot prin coridoarele școlii în timpul orelor de clasă; lipsă de curățenie în școlă. Pe lângă acesta se mai adaogă că, dacă directorul nu este cu totul separat de școlă, prea adese-ori el pune stăpânire pe unele încăperi ale școlii asupra cărora nu are nici un drept; ast-fel se întâmplă să se vadă camere destinate a servi de vestiare școlii, ocupate cu proviziile de iarnă ale directorului.

Condițiunea impusă de art. 78 nu este așa de grea de împlinit; planurile tip ridigiate de minister o împlinesc pe deplin; și pe urmă ea este prea importantă, pentru ca arhitectul să nu-și dea toate silințele pentru a o satisface.

V e s t i a r e

Vestiarele sunt o inovațiune în scolile noastre. Până astăzi, nu se găsesc de cât în vre-o câte-va din noile locale de școli primare din București, și la liceele St. Saba și Matei-Basarab. Ele însă sunt foarte necesare. Nu este bine ca

scolarii să-și lase hănele gróse pe unde apucă; acesta le dă deprinderi de desordine și neîngrijire, cari le vor rămănea pe urmă pentru tótă viața. Pe urmă, suprafețele claselor sunt calculate așa, în cât nu rămăne pe de lături destul loc pentru ca mantelele și paltónele să se pótă a-tirna în cuiere chiar în clase. În fine, când e plóie, hănele ude exalează miros ne-plăcut care infectéză clasa.

Adăogirea unei camere pentru vestiar, înlătură tóte aceste neajunsuri, și nu provócă o cheltuială mai mare de cât aceea care ar resulta din mărirea ce ar trebui să se dea salelor de clase, pentru ca să se pótă pune chiar într'insele cuierele pentru haine.

Trebue însă să adăogim că întrebuiñarea vestiarelor va reclama o privighere mai de aprópe din partea directorului și a servitorului, căci alt-fel póte da loc la multe neajunsuri. Acesta va face obiectul unor instrucțiuni specia le adresate directorilor.

L a v a b o

Este bine ca, pe unde se póte, în vestiar sau în apropierea lui, să se instaleze câte un lavabo. La eșirea din clase sau după recreațiune, copiii vor putea să se spele pe mâni, ceea ce le va da deprinderi de curățenie, și acesta va avea cea mai salutară influență, nu numai asupra lor, dar și asupra familiilor lor.

În orașele unde este canalisație pentru apă, lavaboul se va compune dintr'un simplu sghiab, cu câte-va becuri de apă și cu scurgere care să ducă afară din scólă apa de la dinsul. Pe aiurea se póte întrebuiña o puțină, avënd de giur împregiur câte-va canale, cu un sghiab în care să cadă apă și cu un tub pentru scurgerea ei.

Grădina scólei

Dispozițiunea coprinsă în art. 81 este una din cele mai însemnate. Grădina scólei este, nu numai un mijloc de a face veselă și sănětósă curtea scólei, dar încă are și altă utilitate practică; ea procură învățatorului o distrațiune plăcută și folositoare, și mai cu samă îi dă mijlocul de a

deprinde pe scolarii seî cu practica grădinei și arboriculturii, care, la țară mai ales, sunt de prima importanță, de ore-ce constitue una din principalele ocupațiuni și mijloce de traiu ale locuitorilor sătenî. De și programa scólelor rurale prevede noțiunile de horticultură și arboricultură, studiul acesta remâne mai tot-de-una fără cel mai mic folos, din cauza că lipsesce practica și remâne un simplu curs teoretic. Existența grădinei scólei va înlătura acest mare reu.

Bine înțeles, dacă regulamentul nu prevede grădina de cât la scolile rurale, cauza nu este că nu ar fi bine ca și cele urbane să aibă. Din contra, e de dorit ca nici o scóală să nu fie fără grădina ei. Ministerul însă s'a ferit de a impune nisce condițiuni prea greu de împlinit, căci în orașe prea adese-orî se va întîmpla că scumpetea sau lipsa de locuri, nu va permite înființarea acestei utile anexe a scólei.

Sale de desen și ateliere

Salele de desen și atelierele pentru lucrul manual, sunt și ele o inovațiune în scolile nóstre primare; chiar în cele secundare nu s'a întrodus de cât la clădirile cele mai noi. Necesitatea acestor sale se înțelege prin nevoia ce este a le da lumina în alt mod de cât se cere să fie distribuită în clase, și un mobilier special, care nu se potrivește cu forma de bănci sau pupitre cari singure se pot adopta pentru clase.

Cu tóte acestea trebuie să adăogim că învățămîntul desenului este încă fórte înapoiat în scolile nóstre primare, și că va trebui încă mult timp și multă stăruință, până ce să i se pótă da atențiunea ce merită.

Tot asemenea, lucrul manual pentru băieți nici nu figurează ađi în programul scólelor primare. Este adevărat că întroducerea lui se impune ca o necesitate pedagogică de prima ordine și că mai curînd sau mai târđiú această lacună va trebui împlinită.

Pentru aceste motive, este bine ca salele de desen și salele de atelier pentru scolile de băieți să nu se construiască de o cam dată, ci să se amâne pentru mai târđiú,

când vor putea fi întrebuințate cu folos. Se cuvine însă ca, în alcătuirea planului, să se țină samă de dinsele, și să se dispună lucrurile în așa fel, în cât când va veni necesitatea, acele sale să se pótă rîdica cu înlesnire, fără a turbura economia planului scólei întregi.

Nu este tot așa cu salele de lucru de mână pentru scóele de fete. Lucrul de mână a făcut tot de-una parte din programa scóelilor de fete; însă lipsă unei sale speciale a împiedecat adoptarea unui mobilier propriu pentru a favorisa acest învățămînt, care este de atâta însemnătate. Lucrul de mână se predă ađi chiar în salele de clasă ordinară, în băncile și pupitrele obicînuite, unde fetele nu pot să-și întindă lucrul, nici să croiască sau să potrivească. Aceasta este póte principala cauză că acest învățămînt lăncezesce, și că și-a schimbat cu totul caracterul, de vreme ce fetele se ocupă aprópe exclusiv cu lucrări mărunte de împletiri, broderii și tapiserii, în loc de lucrările în adevăr utile, însă pentru cari se cere loc mai mult.

Pentru aceste motive, este fórt necesar ca la scolile de fete să nu lipsască sala de lucru de mână, căreia să i se dea mobilierul special ce se cuvine, și care constă în mese lungi și orizontale, în loc de pupitrele înclinate din clase. Aceasta va necesita óre-care cheltuială care va aduce un folos necomparabil mai mare de cât dînsa.

O sală de atelier, pentru 60 eleve, împreună cu mobilierul necesar, nu ar mări costul unui local de scólă cu mai mult de 1000 lei aproximativ.

Mobilierul scolar

Dacă un local de scólă bine condiționat este indispensabil, pentru a nu compromite sănătatea copiilor și pentru a nu împedeca dezvoltarea lor fizică în mod regulat, mobilierul scolar nu este de loc mai pe jos în această privință.

Cu părere de rău însă trebuie să constatăm că în privința mobilierului scolar, s'a făcut încă și mai puțin de cât în privința localelor scolare. În adevăr, multe comune s'aussilit să-și clădească locale bune pentru scoili, și dacă, cu tóte sacrificiile lor, nu aú reușit tot-de-una, cauza este de

cele mai multe ori lipsa de cunoscințe tehnice în această materie. Cestiunea mobilierului însă nu a preocupat pe comune în aceeași măsură. Puține, foarte puține din ele sunt cari s'au încercat să renunțe la vechiul mobilier, care e atât de incomod și atât de periculos pentru sănătatea copiilor.

Băncile ce se întrebuițază încă în imensa majoritate a scolilor noastre sunt adevărate instrumente de supliciū pentru copii. Lungimea lor variază de la 2 până la 4 metri, așa că în fie-care bancă să înghesue câte 6 până la 14 copii. De aci rezultă o completă împedecare a mișcărilor pe cari trebuie să le facă copilul în timpul lecțiunei, precum și atitudinī genate și vițioase, cari influențază în modul cel mai desastros asupra creșterii copilului. Afară de acesta, când trebuința cere ca un copil să iasă din bancă, el nu o pōte face de cât trecând peste toți camaradii din drēpta saū din stānga sa, ori silindu-i să iasă și ei de la locurile lor.

Un alt defect al băncilor actuale este că masa este prea depărtată de bancă: între verticalele ce trec prin marginile scaunului și al mesei, este tot-de-una o distanță de 20 până la 30 sau 35 centi-metri. Este astăzi recunoscut că nimic nu pōte fi mai rău pentru copii, de cât această dispozițiune. Când copilul trebuie să scrie, el e silit să se plece înainte, să-și sprijine pieptul pe masă, și să rīdice cotul și umărul drept tocmai pe masă, lăsād în jos umărul sting. De aci rezultă obosala pieptului, turburări în respirațiune, palpitațiuni de inimă, și deviarea spre dreapta a colonei ventebrale, tōte afecțiuni de cea mai mare gravitate.

Nu este numai atât.

Mai tot-de-una, scaunele de ședere nu aū spate, așa că copiii, în tot timpul cât trebuie să stea în bănci, neavēnd nici un punct de sprijin, sunt siliți să stea ori gârboviți, ori cu pieptul și cotele așternute pe masă ori în alte atitudinī tot așa de puțin igienice. Dimensiunile băncilor nu aū nici un raport cu acele ale corpului copiilor. Tōtă lumea scie, spre exemplu, că într'o întregă scōlă tōte băncile sunt de aceeași mărime, pentru copiii de 7 ani, ca și pentru cei de 14. Din această cauză, unii staū cu picioarele atīrnate, ceea ce, în timp de o oră întregă, produce o

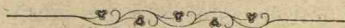
netolerabilă suferință; alții, din contra, nu pot încăpea în bănci. Masa este de ordinar prea depărtată, prea înaltă și cu o înclinare defectuoasă, așa că copiii sunt siliți să se plece, să se întindă, să se înalțe în vârful degetelor, ca să pótă citi și scrie; miopia în scolii în mare parte de aci vine.

Eacă starea în care se află băncile de clase. Cât pentru cel-alt mobilier de scólă, precum catedre, table, mobilier de cancelarie, nici nu mai vorbim, căci de multe ori el nici nu există; sau când se află, este într'o stare de nedescris.

Regulamentul remediază toate aceste rele, printr'un mic numer de prescripțiuni.

Mai întâiu el proscie cu desevrșire băncile de mai mult de douë locuri; inconvenientele acestor bănci s'au aretat îndestul mai sus, ca să nu mai fie nevoie a se reveni aci asupra lor. Pupitrele de un loc sau douë póte că reclamă loc mai mult, pentru un același numer de elevi, de cât băncile de sistema veche; cu atât mai bine însă dacă prin întroducerea lor, se va pune un capăt oribilei grămădiri ce se vede astăzi în unele din scolile nóstre; cu atât mai bine dacă, prin acest mijloc, copiii vor putea în fine să capete în scólă spațiul și aerul necesar pentru desvoltarea lor fizică, ceea ce astăzi prea adese-ori le lipsesce cu totul.

Pentru a pune capăt perpetuei nepotriviri ce este între talia copiilor și băncile de clase, se prescriu patru serii de dimensiuni deosebite, pentru pupitrele destinate copiilor de diferite etăți. Tóte aceste dimensiuni sunt fixate cu cea mai mare îngrijire, după măsurile cele mai certe, făcute de ómenii competenți și adoptate de toți pedagogii însemnați. Nici un detaliu nu este negles; se dau tóte cifrele ce pot fi necesare pentru construirea pupitrelor de cătră ori-ce tâmplar. Se prevede și o stinghie la spate, pentru sprijinirea corpului.

III.

Programe pentru clădirile de școli primare urbane și rurale

PROGRAMA A.

Local de școală primară rurală

Școală completă

a). Școala propriu zisă

1). Două sale de clase, putând conține una până la 80 scolarî, iar alta până la 60 scolarî, a 4 m. c. de aer fie-care scolar.

2). O sală de atelier pentru eserciții manuale, putând conține de o dată până la 40 scolarî, a 1¹/₂ metri pătrați de fie-care scolar.

3). O cameră care să serve de cancelarie școlei, și deposit pentru aparatele și hartele școlei.

4). Un vestiar cu lavabo.

5). O cameră de arest.

b). Locuința pentru un învețător

Două sau trei camere, o bucătărie, o cămară, un beciu și o magazie.

Condițiunî și observațiunî

Locuința învețătorului trebuie să fie cu totul distinctă de școală, de și pôte fi chiar sub același acoperămînt. Întrarea locuinței să fie cu totul distinctă de a școlei, și dispusă ast-fel, în cât menagiul învețătorului să nu fie de loc

espus vederei scolarilor. Între locuință și scólă să nu fie comunicație prea directă; așa, spre exemplu, din locuință să nu se trecă direct în clase.

Clasele și atelierul să nu comunice direct între ele. Ușile lor să nu dea direct afară.

Atelierul să se dispună așa, în cât la vreme de nevoie să pótă da adăpost peste nópte la câți-va copii, în timpul iernei, când din cauza timpului reu și al depărtării nu ar putea merge să dórmă acasă.

Cancelaria să se pună ast-fel, în cât dintr'însa învățătorul să pótă observa cu înlesnire scóla și curtea ei. Suprafața ei va fi de ajuns a avea între 20 m. p. și 25 m. p.

Comunicația între clase, atelier și cancelarie trebuie să se facă prin galerii acoperite, și chiar închise, destul de largi și comode.

Gimnastica nu va cuprinde de cât aparatele cele mai necesare, precum trapez, prăjină, paralele, etc. Țea va fi pusă în curtea de recreație, care va trebui regulată și nivelată pe o întindere óre-care.

Arestul va trebui să aibă și el dușumele, să fie bine uscat și să aibă sobă. El trebuie să fie izolat de clase, însă ușor de supraveghiat.

Privatele nu se vor pune în corpul clădirei, ci la óre-care depărtare, în curte. Pentru învățător și familia lui, va fi o privată separată. Dacă scóla este mixtă, privatele băeților vor fi separate și depărtate de ale fetelor.

PROGRAMA B.

Local de scólă primară rurală

Scólă necompletă

a). Scóla propriu zisă

- 1). O sală de clase, putând conține minimum 40 scolari și maximum 80, a 4 m. c. de aer de fie-care.
- 2). O cancelarie.

b). Locuința învețătorului

Două camere, o bucătărie, o cămară și un beciú.

Condițiunii și observațiunii

Observațiunile sunt aceleași ca și la programa A. Se adaugă însă că planul trebuie conceput ast-fel, în cât, când numărul scolarilor sau mijloacele bănesci ar cresce, localul să se pótă mări, așa în cât să se apropie de programa A, fără a fi nevoie să se facă altul din nou. Dacă sala de clase e făcută pentru mai puțin de 80 scolarî, ea trebuie să presinte posibilitatea de a se mări până la aceste dimensiuni.

PROGRAMA C.

Local de scólă primară rurală, conținând la un loc o scólă de băeți și una de fete.

Elementele fie-căreia din cele două scóle sunt aceleași ca și cele indicate programele A și B. Condițiunile de amenajare sunt și ele aceleași.

O condiție nouă și indispensabilă este ca cele două scóle, de și unite sub acelaș acoperemînt, să aibă fie-care individualitatea sa proprie, să nu aibă serviciile sale amestecate cu ale celei-l-alte, și ca scolarii lor să nu fie amestecați unii cu alții, nici în sale, nici în galerii, nici în curte.

Observațiunii generale

Între limitele cuprinse în programele A, B și C, se pot alcătui planuri mai mult sau mai puțin întinse, potrivit cu mijlócele și trebuințele.

PROGRAMA D.

Scólă primară urbană, de băeți sau fete

Scólă completă

a). Scóla propriū zisă

1). Patru sale de clase, din cari două putênd conține fie-care câte 70 de scolarî, iar cele-l-alte două câte 60, a 4 m. c. de aer de fie-care scolar.

2). O sală de atelier pentru eserciții manuale (la fete pentru lucrul de mână), putând conține de o dată până la 70 scolari.

3). O cancelarie, de o suprafață de cel puțin 16 m. p.

4). O cameră de deposit pentru dota scólei.

5) Un vestiar cu lavabo. Lavaboul va putea să se afle și în o cameră deosebită de aceea a vestiarului.

6). O sală de desemn, de o suprafață de cel puțin 90 m. p.

7). Un șopron acoperit și închis de trei părți, pentru recreație pe vreme rea.

8). O cameră de arest. .

b). Locuința directorului și a servitorului

1). Trei sau patru camere, o bucătărie, o cămară și o pivniță, pentru Director.

2). O cameră pentru servitorul scólei.

3). Un deposit pentru mătură, apă, etc.

4). O magazie de lemne.

O b s e r v a ț i i

Și aci locuințele trebuie să fie cu totul independente de scoală, și fără comunicație directă cu dînsa. Toate celelalte observații de la scólele rurale, se aplică și aci.

Este de dorit ca sala de desemn se primească lumina de la Nord.

Șopronul acoperit va avea o întindere proporțională cu populațiunea probabilă a scólei. Între dînsul și scólă, trebuie să fie comunicație ușoră, destul de comodă, și adăpostită contra plóei. Într'însul se pot așeza și aparatele de gimnastică.

Clădirea întrégă trebuie ast-fel dispusă, în cât la nevoie să se pótă adăogi încă douë clase de câte 70 de scolari, fără ca planul general și funcționarea regulată a scólei să fie atinse.

Pentru gimnastică, aceleași observații ca și la programa A.

PROGRAMA E.

Scóla primară urbană de băeși sau de fete

Scóla necomplectă

a). Scóla propriu zisă

- 1). Două sale de clase, putând conține fie-care câte 70 de scolari.
- 2). O cancelarie care să serve și ca deposit pentru dota scólei, de o suprafață de cel puțin 30 m p.
- 3). O cameră de arest.

b). Locuințele

- 1). Trei camere, o bucătărie, o cămară și o pivniță pentru Director.
- 2). O cameră pentru servitorul scólei.
- 3). O magazie de lemne.

O b s e r v a ț i i

Acéstă programă e destinată orașelor cu o prea mică populație scolară, așa că scóla are patru clase împărțite la doi instituționi. Cũ tóte acestea, planul trebuie conceput în vederea unei îmbunătățiri posibile. De aceea, trebuie să se dispună așa, în cât adăogirea încăperilor cari lipsesc, adecă două clase, atelierul, vestiarul și șopronul, să se pótă face când s'ar simți nevoie. Să se ieie încă măsuri ca, la caz de trebuință, cele două clase prevădute la 1), să se pótă despărți prin pereți transversali în alte patru, putând conține fie-care câte 30 sau 40 scolari.

Tóte cele-l-alte observații de la programa D se aplică și aci.

OBSERVAȚII GENERALE

- 1). Între limitele cuprinse în programele D și E se pot alcătui planuri mai mult sau mai puțin întinse, potrivit cu mijlócele și cu trebuințele.

2). În toate aceste programe, nu se insistă asupra detaliilor relative la luminat, încălzit, ventilațiune, detalii de construcție, etc., cari sunt prevădute anume în regulamentul privitor la clădirile de școli primare, ci numai asupra planului și a dispozițiilor generale.

IV.

Câte-va planuri-tip de școli primare urbane și rurale

Tip No. 1.

Școlă rurală cu o sală de clase, pentru 42 școlari, putându-se mări cu timpul pentru 80 școlari

O sală de clase de 6 m. lungime pe 7 m. lățime (lungimea se socotesc paralel cu peretele unde sunt ferestrele). Lumina spre stradă, ușa școlarilor spre curte, precedată de o mică gheretă de lemn.

În stânga salei de clase, locuința învățătorului, un vestibul de 4 m. pe 1 m. În stânga vestibulului, o cameră (2 m. 80 × 4 m.); în fund, cancelaria (4 m. × 2 m. 50); în dreapta, o cameră (4 m. × 2 m. 80) și bucătăria (2 m. 50 × 2 m. 80). Din cancelarie, este ușă în clase; ferestra cancelariei dă în curtea de recreație.

Curtea învățătorului despărțită de curtea de recreație.

În caz de mărire, este destul a lungi sala de clase până la 11 m., prin desființarea unui zid, fără a atinge nimic din restul clădirii, și fără a schimba din loc nici o ușă și nici o ferestră. Atunci clasa va putea conține până la 80 școlari.

Înălțimea tavanelor în sala de clase, de 4 m., în celelalte, de 3 m.

Suprafața totală a clădirii, este de 113 metri pătrați; iar dacă se măresce sala de clase, este de 153 m. p. Fațada, în primul caz este de 14, m 20; în al doilea, de 19, m 20. Terenul trebuie să aibă cel puțin 24 m. de fațadă.

Tip No. 2.

Școlă rurală cu o sală de clase, pentru 42 școlari, putându-se mări cu timpul pentru 80 școlari

Aceleași încăperi ca și în tipul No. 1, cu deosebire că dispoziția este ast-fel, că, în caz de mărire, se dărîmă două ziduri interioare, făcându-se o sală de clase mare din vechea sală de clase împreună cu cancelaria și cu o cameră a învățătorului, și adăogindu-se două camere nouă, în locul celor suprimate, în partea despre locuința învățătorului.

Fațada clădirei și a terenului, tot ca tipul No. 1.

Tip No. 3.

Școlă rurală cu o sală de clase, pentru 80 școlari, putându-se adăogi mai târziu încă o clasă, vestiar și atelier.

O sală de clase (11 m. lung. pe 7 m. lat). Luminată despre stradă. Ușa în partea opusă, spre curtea de recreație, dând într'un balcon acoperit.

Locuința învățătorului și a servitorului, cu cancelaria, formeză un corp lipit de clase, în partea despre curte. Are un vestibul (5 m,20×1 m), din care în dreapta o cameră (2 m,60×2 m,50), bucătăria (1 m,30×2 m,50) și camera servitorului (2 m 60×2 m,50); în stînga, două camere (3 m,50×3 m,00 și 4 m×3 m.), și cancelaria (4m×2m).

Din vestibul, ușă în balconul pe unde se intră în clase. Ferestra cancelariei dă în curtea de recreație. Curtea învățătorului despărțită de curtea de recreație.

Înălțimea tavanelor, de 4 m. în clase, de 3 m. în celelalte camere.

Suprafața clădirei de 159 m. p. Fațada este de 11 m. 70; iar terenul trebuie să aibă cel puțin 32 m. de fațadă, în vederea unei măririi viitoare.

În caz de mărire, se pôte adăogi, la dreapta salei de clase, un coridor (7,m 20×2,m 10) și o altă sală de clasă (11 m,×7 m.), lungindu-se balconul despre curte. Iar dacă se cere, se pôte face și un vestiar, (8,m×2,m 50), lipit, spre curte,

de această nouă sală de clase, și un atelier (8 m. \times 5 m.), lângă vestiar, spre curte. Cu toate aceste adaose, suprafața clădită se ridică la 341 m. p., cu o fațadă de 25, m. 60.

Acest plan e alcătuit de d. arhitect Săvulescu.

Tip No. 4.

Școlă urbană cu două sale de clasă (pentru orășele)

Întrarea scolarilor dă în curte, în stânga fațadei principale, iar a directorului în dreapta.

În stânga, din curte se intră într'un vestibul (11 m \times 3 m). În dreapta vestibulului, o sală de clase (11 m \times 6 m), luminată spre stradă; în stânga, altă sală de clase (8 m \times 6 m), luminată în curte și cancelaria (2 m. 70 \times 6 m.), luminată tot în curte.

Locuința directorului se compune din un vestibul (5 m. 20 \times 3 m), împrejurul căruia sunt patru camere (una de 5 m. 60 \times 3 m. 10; a doua de 5 m. 60 \times 5 m.; a treia de 3 m. \times 3 m.; a patra de 3 m. 80 \times 3 m. 50). Din vestibul, un coridor (5 m. 50 \times 1 m.) conduce în curtea directorului. În acest coridor, dă bucătăria (3 m. 20 \times 3 m), camera servitorului școlii (3 m. 90 \times 2 m), camera și scara la pivniță.

Este ușă de comunicație între una din camere și vestibulul dintre clase.

Curtea școlii e despărțită de a directorului.

Suprafața totală a clădirii este de 336 m. p. Fațada clădirii este de 21 m; terenul trebuie să aibă o fațadă de cel puțin 30 m.

Acest tip se poate transforma prin adăogiri în tipul No. 6.

Tip No. 5.

*Școlă urbană mixtă, cu câte două sale de clasă
(pentru orășele)*

Clădirea cuprinde o școlă de băieți și una de fete, alăturate una de alta, în lungul stradei. Dispoziția este exact aceeași pentru amândouă școlile; de aceea vom descrie numai pe una.

Întrarea scolarilor este în fața stradei, printr'un vestibul de 6 m. 60×2 m., 10. Acest vestibul dă într'o galerie acoperită, largă de 2 m. 80, în care dau ușile ambelor sale de clase și a cancelariei.

Salele de clase sunt: una de 10 m. 50×6 m. 50, alta de 7 m. 50×6 m. 50, amândouă cu ferestrele spre stradă. Cancelaria are 3 m.×3 m., și e luminată în curtea de recreație.

Locuințele forméză un corp de clădire, perpendicular pe stradă și lipit de clasa cea mai mică. Aū intrare în lături, prin curtea specială a directorului. Ele cuprind: un vestibul (4 m. 30×2 m. 20); trei camere (una de 4 m. 30×4 m.; una de 4 m.×3 m. și una de 4 m.×3, 10); un coridor de serviciū (7 m.×1 m.); o bucătărie (3 m.×2 m. 80); o cămară (3 m.×1 m. 20); camera servitorului scôlei (2 m. 80×2 m.); și intrarea la pivniță. Din vestibul, se pôte intra deadreptul în cancelarie.

Fie-care din cei doi directori are curtea lui separată. Asemenea, pentru fie-care scólă este o curte de recreație deosebită.

Fașada clădirei întregi este lungă de 42 m. 70; locul întreg trebuie să aibă o fașadă de cel puțin 55 m.

Suprafața totală a clădirei este de 626 m. p

Acest tip este dispus ast-fel, că se pôte transforma, prin adaogiri, în tipul No. 7.

Tip No. 6.

Scólă urbană cu patru sale de clase.

Acest tip este în parte cu două etage, și în parte cu un etagiū.

Dispoziția etagiului de jos este întocmai ca la tipul No. 4, cu deosebire că în fundul vestibulului este pusă scara de urcat la etagiul de sus.

La etagiul de sus, este un vestibul (11 m. 40×3 m. 10), în care dă scara, și care corespunde cu cel de jos. Mai sunt două sale de clase (una de 11 m.×6 m. 20, alta de 8 m.×6 m. 20), și o sală de deposit pentru dota scôlei (6 m. 20×2 m. 80).

Partea clădită în două etage este de 204 m. p.; iar cea într'un etagiū, de 132 m. p. Fațada clădirei este de 21 m; locul trebuie să aibă o fațadă de cel puțin 30 m.

Acest tip se pôte forma din tipul No. 4, prin adăogirea etagiului de sus.

Tip No. 7.

Scólă urbană mixtă, cu câte 4 sale de clase.

Acest tip este în parte cu două etage, și în parte cu un etagiū.

Dispoziția etagiului de jos este întocmai ca la tipul No. 5, cu deosebire că în galeria acoperită este pusă scara de urcat la etagiul de sus.

În etagiul de sus, la fie-care din cele două scoli este o galerie acoperită (13 m. \times 3 m.), în care dă scara, și ușa unei sale de clasă (10 m. 80×6 m. 60). Este apoi un mic vestibul (2 m. 30×2 m. 10), din care se întră într'o altă sală de clase (7 m. 70×6 m. 60), și într'o sală de deposit pentru dota scólei (4 m. 10×2 m. 10).

Partea clădită în două etage este de 367 m. p.; iar cea într'un etagiū, de 259 m. p.

Fațada clădirei întregi este lungă de 42 m. 70; locul întreg trebuie să aibă o fațadă de cel puțin 55 m.

Acest tip se pôte forma din tipul No. 5, prin adăogirea etagiului de sus.

Acestui tip, la caz de trebuință, i se pot adăogi și sale de atelier și de desemn, punându-le în curtea de recreație, cu o latrină lipită de galeria acoperită, iar cu cea-l-altă pe linia despărțitoare între curtea scólei de băeți și a celei de fete.

Tip No. 8.

Scólă urbană cu 4 sale de clase.

Clădirea este peste tot cu două etage.

Întrarea scolarilor este în fața stradei printr'un vestibul (14 m. 60×2 m. 20), care merge până în curtea de recrea-

ție, sub un șopron acoperit. În dreapta, e cancelaria (5 m. 80×3 m. 40), și o ușă care respunde la scara directorului. În stânga, e un vestibul perpendicular pe cel dintâiu (11 m. 20×2 m. 20), care merge până în curtea de serviciu. Din acest de al doilea vestibul, plécă scara care merge la etagiul de sus, și într'însul dau ușile a două clase (una de 11 m.×6 m.; alta de 7 m. 50×6 m.). Sub odihna scării, este o cameră de arest.

Alături cu cancelaria, tot în fața stradei, este intrarea directorului (14 m. 50×1 m. 50), care merge până în curtea directorului, și e tăiat la mijloc prin o ușă. În acest coridor, dă scara directorului, iar dincolo de ușă, e bucătăria (4 m.×3 m. 40) și camera (1 m. 20×3 m. 40).

La etagiul de sus, scara scolarilor dă într'un vestibul, unde se deschid ușile a două sale de clase (una de 11 m.×6 m.; alta de 7 m. 50×6 m.), și o cameră pentru servitorul scólei (4 m.×2 m.).

Scara directorului, ajunge pe un polier, de unde se deschid patru camere de locuință (una de 5 m. 70×4 m.; a doua de 5 m. 70×3 m. 50; a treia de 5 m. 20×3 m. 30; a patra de 5 m. 20×4 m. 10), și un mic cabinet de 3 m. 10×2 m. 20.

Scóla are curți separate pentru recreație, pentru director și pentru serviciu.

Fașada este de 20 m. Terenul trebuie să aibă o fașadă de cel puțin 23 m. Suprafața clădirei este de 310 m. p.

Acest tip póte servi și pentru o scólă mixtă, lipindu-se de clădirea descrisă încă una întocmai la fel, în partea locuinței directorului.

Tip No. 9.

Scólă urbană cu patru sale de clase, putându-i-se adăogi încă două sale de clase.

Clădirea are un corp central cu două etaje, și de amândouă părțile câte o aripă cu un etagiu.

Întrarea scolarilor se face, în fața stradei, printr'un vestibul (10 m.×3 m.), care dă într'o galerie acoperită, despre curtea de recreație. În stânga vestibulului, este camera

servitorului (3 m. 30×2 m. 80) și cancelaria (4 m. 70×3 m. 30); iar în dreapta, vestiarul (5 m. 40×4 m. 70) și depositul pentru dota scôlei (4 m.×2 m. 50).

Galeria acoperită ocolesce ambele aripe laterale și corpul central. Într'insa dau ușile a patru sale de clase: două în dreapta și două în stânga (două de câte 8 m. 50×6 m. 50; alte două de câte 11 m×6 m. 50). Mai este o cameră mică, pentru apă, și un deposit pentru mătură etc.

Directorul are intrare deosebită, prin stânga corpului central. Locuința lui este la etagiul de sus. Ea se compune dintr'un vestibul (3 m. 10×2 m. 50), cinci camere (două de 3 m. 30×3 m. 10; una de 3 m. 80×3 m. 20; una de 4 m. 90×4 m. 80; și una de 4 m. 80×4 m. 50); o bucătărie (3 m. 30×3 m. 10), și o cămară (3 m. 10×1 m. 30).

Fațada clădirii și a terenului este de 32 m. 40. Suprafața clădirii în două etage este de 155 m. p.; iar a celei într'un etagiu de 315 m. p.

La nevoie, se mai pot adăogi două sale de clase, câte una în fie-care aripă, în urma celor-l-alte.

Acest plan a fost alcătuit de d. Arhitect Săvulescu, pentru scolile din orașul Botoșani.

Tip No. 10.

Scôlă primară urbană, cu patru sale de clase, putându-i-se adăogi încă două sale de clase, atelier și sală de desen.

Acest tip cuprinde trei corpuri de clădiri.

Primul corp, pus în lungul stradei, cuprinde la etagiul de jos, o intrare pentru scolari, vestiarul, camera servitorului scôlei, depositul pentru dota scôlei, arestul, scara particulară a apartamentului directorului. Etagiul de sus, este ocupat întreg de apartamentul directorului, compus din patru camere de stăpâni, bucătărie, cămară și cameră pentru servitori.

Dindosul acestui corp de clădire, se află un vast șopron acoperit, pentru recreații pe vreme rea. În stânga și în dreapta acestui șopron, se află câte un corp de clădire cu un etagiu: primul conține două clase și cancelaria; al doilea, alte două clase.

La caz de trebuință, ori se p^ote rⁱdică al doilea etagi^u peste aceste dou^e din urmă corpuri de clădire, în care să se pună alte dou^e sale de clase, atelierul și sala de desen, sau să se adauge un al patrulea corp de clădire, în axa construcției, spre curte.

Tipuri No. 11, 12, 13, 14.

Scolⁱ primare urbane

Se pot da ca tipuri încă câte-va scolⁱ urbane, construite în diferite orașe, și cari împlinesc pe deplin condițiile cuvenite unor asemenea locale. Ast-fel sunt:

Sc^ola Protopopescu din Slatina, pentru băeți, cu patru sale de clase, construită de d. Inginer Gr. Cerkez.

Cele dou^e locale de scolⁱ din Buzeu, construite tot de d. Inginer Gr. Cerkez: prima, sc^olă mixtă, cu câte patru sale de clase pentru băeți și pentru fete; a doua, sc^olă de băeți, cu patru sale de clase.

Scolile de tipul celei de la Silvestru, din Bucuresci, construită dupe planurile d-lui Inginer N. Cucu; sc^olă mixtă, cu câte cincⁱ sale de clase pentru băeți și pentru fete.

V.

Proiect de Lege

pentru un împrumut de 15,000,000 lei, plătitibil în rate de cătră comune, pentru clădirea localelor de scolă primare.

Art. 1. Se deschide pe sama Ministrului de Instrucție Publică și Culte, un credit de 15,000,000 lei, din care să se înainteze comunelor urbane și rurale, cu titlul de împrumut, sumele necesare pentru construcțiunea localelor de scolă primare cari lipsesc, pentru îmbunătățirea localelor actuale și pentru facerea mobilierului scolar.

Suma de 15,000,000 se va lua, potrivit cu trebuințele, de la Casa de Depuneri, Consemnațiunii și Economii, cu titlul de împrumut și cu dobândă de câte 5⁰/₁₀ pe an. Ea se va amortiza în timp de 25 ani, prin anuități semestrale. Sumele necesare pentru plata acestor anuități, se vor înscrie pe fie-care an în bugetul datoriei publice.

Art. 2. Împrumuturile prevăzute la art. 1, nu se pot face de cătră comună de cât în următoarele condiții:

a). Ca comuna să aibă autorizarea legală pentru a contracta împrumutul;

b). Ca planurile și devizele clădirei și mobilierului să fie mai întâi aprobate de Ministerul de Instrucție Publică și Culte.

Art. 3. Cărerile de împrumut se adresază de cătră comunele urbane, direct Ministrului de Instrucție, iar de cătră cele rurale prin Prefectul județului. În acest din urmă caz, Prefectul adaogă și propriul seü aviz asupra cererei.

Ministrul decide.

Art. 4. În nici un caz suma împrumutată nu va putea trece peste 60,000 lei pentru o scólă urbană cu patru sau mai multe sale de clase, peste 35,000 lei pentru o scólă urbană cu trei sau mai puține sale de clase, și peste 10,000 lei pentru o scólă rurală.

Dacă clădirea trebuie să cuprindă două scoli distincte de sex deosebit reunite sub același acoperiș, cifrele precedente se aplică pentru fie-care scólă în parte.

În orî-ce caz, Ministrul pôte acorda o cifră mai mică de cât cea care se cere, când va crede că cererea este mai mare de cât necesitatea compórtă.

Art. 5. Sumele împrumutate se vor restitui de cătră comune prin 50 de anuități semestriale de câte 3 lei 35 bani la fie-care sută de lei împrumutați.

Comunele pot însă a se libera de datorie la orî-ce epocă, și prin plata anticipată a restului de datorie, ținându-se samă de anuitățile deja plătite și de dobânda de 5°/_o pe an.

Art. 6. Anuitățile prevăduțe la art. 5, al. I. se înscriu de oficiu în bugetul comunei, până la achitare, și se împlinesc pe sama statului, conform legei de urmărire.

Art. 7. Pentru comunele lipsite de mijlóce, Consiliul județian pôte să ia asupra-și totalul său parte din sarcinile împrumutului. În acest caz, Consiliul județian întră în tóte obligațiunile prevăduțe de art. 2, 3, 4, 5 și 6, pentru partea de împrumut pe care a luat-o asupra sa.

Art. 8. Dacă până în doi anî de la ziua aprobărei împrumutului de cătră Ministerul de Instrucție Publică și Culte, localul și mobiliêrul scólei nu este executat întocmai după planele și devizele aprobate de Minister, comuna va fi datóre a restitui imediat tótă suma împrumutată, cu dobânda de 5°/_o de la ziua de când i s'a numărat, și ținându-se samă de anuitățile cari vor fi fost deja achitate.

La caz de nevoie, Ministerul va fi în drept a sequestra veniturile comunei, până la achitare.

În tot timpul lucrărei, Ministerul are dreptul de priveghere, pentru a se convinge că clădirea se execută în bune condițiuni și în conformitate cu planele și devizele aprobate de dînsul.

Art. 9. În caz când veniturile comunei vor fi nesufici-

ente pentru acoperirea anuităților prevădute la art. 5, al. I, abia va putea fi autorizată, prin o lege specială, a percepe una sau două zecimi, destinate anume pentru această plată, și cari sub nici un motiv nu vor putea fi întrebuințate pentru a acoperi alte cheltueli ale comunei.

Art. 10. In fie-care an, Ministrul Instrucției Publice și al Cultelor va prezenta Corpurilor Legiuitoare un raport asupra situațiunei împrumuturilor făcute, a anuităților plătite de comune, și a clădirilor efectuate.

VI.

Proiect de Lege

pentru un împrumut de 5,000,000 lei, din care să se acorde ajutoare comunelor lipsite de mijloce, pentru clădirea localelor de școli primare.

Art. 1. Se deschide pe sama Ministrului de Instrucție Publică și Culte, un credit de 5,000,000 lei, destinat a se veni în ajutorul comunelor urbane și rurale ale căror mijloce nu ar fi suficiente, pentru construcțiunea localelor de școle primare cari lipsesc, pentru îmbunătățirea localelor ezistente, și pentru facerea mobilierului scolar.

Pentru acoperirea acestui credit, se va emite rente amortibile de 5⁰/₀.

Art. 2. Ajutoarele prevădute la art. 1 nu se pot acorda de cât în următoarele condiții:

a). Ca planurile și devizele clădirei și mobilierului să fie mai întâiu aprobate de Ministerul de Instrucție Publică și Culte;

b). Ca lipsa de mijloce suficiente ale comunei să fie dovedită prin situațiunea veniturilor și cheltuielilor sale pe ultimii cinci ani.

c). Ca comuna să justifice că dispune de suma ce mai este necesară, peste ajutorul ce i se acordă de Minister, până la suma precedentă prin devizele aprobate de Minister pentru clădire și mobilier.

Art. 3. Cererile de ajutor se adresază de cătră comunele

urbane direct Ministerului de Instrucție Publică și Culte, iar de cătră cele rurale prin Prefectul județului. În acest din urmă caz, Prefectul adaugă și propriul seǖ aviz asupra cererei.

Ministrul decide.

Art. 4. În nici un caz, ajutorul acordat nu va putea trece peste 30,000 lei pentru o scólă urbană cu patru sau mai multe sale de clase, peste 20,000 lei pentru o scólă urbană cu trei sau mai puține sale de clase, și peste 5000 lei pentru o scólă rurală.

Dacă clădirea trebuie să cuprindă douē scoli distincte de sex deosebit, reunite sub același acoperiș, cifrele precedente se aplică pentru fie-care scólă în parte.

Art. 5. Dacă până în doi ani de la ziua aprobării ajutorului de cătră Ministerul de Instrucție Publică și Culte, localul și mobilierul scólei nu este executat întocmai după planele și devizele aprobate de Minister, comuna va fi datoră a restitui imediat tótă suma ce i se acordase ca ajutor, cu dobânda de 5⁰/₀ de la ziua de când i s'a numărat.

La caz de nevoie, Ministerul va fi în drept a sequestra veniturile comunei, până la achitare.

În tot timpul lucrărei, Ministerul are dreptul de priveghere, pentru a se convinge că clădirea se execută în bune condițiuni și în conformitate cu planurile și devizele aprobate de dînsul.

Art. 6. În fie-care an, Ministrul Instrucției Publice și al Cultelor va prezenta Corpurilor Legiuitoare un raport asupra situațiunei ajutoarelor acordate și a clădirilor efectuate.

VII.

Proiect de Lege

pentru a se procura comunelor gratuit din pădurile Statului, lemnăria necesară pentru construirea de locale de scoli primare.

Art. 1. Ministerul Agriculturii, Comerciului, Industriei și Domeniilor este autorizat a libera fără plată, din pădu-

rile Statului, lemnăria necesară pentru clădirea localelor de scolă primare, urbane și rurale.

Art. 2. Lemnăria acésta nu se va putea da de cât din acele păduri cari sunt puse în tăiere regulată, conform legei silvice.

Art. 3. Liberarea lemnăriei se va face în urma întevierii Ministerului de Instrucție Publică și Culte, însoțită de devizul cantităților și dimensiunilor lemnelor necesare, vizat și aprobat de acel Minister.

Art. 4. Costul tăierii și transportului lemnelor de la pădure până la locul lucrării va privi pe comuna interesată.

Espunere de Motive

la cele trei proiecte de legi precedente.

Legea Instrucțiunei Publice din 5 Decembrie 1864 (art. 42), pune în sarcina comunelor procurarea localului și mobilierului pentru scólele primare, urbane și rurale.

Sunt mai bine de 24 de ani de când acea lege este în vigoare. În timpul acesta, în multe instrucțiunea a mers înainte, fie prin influența timpului, fie mulțămită legei însăși. Este însă un punct în care starea scólelor este încă de tot înapoiată, și anume tocmai în ceea ce privesce localul și mobilierul.

Este de tótă lumea sciut ce fel sunt casele prin cari sunt instalate scolile primare. Ancheta făcută în 1885 și 1887 de către Ministerul de Instrucție Publică și Culte asupra acestei cestiuni, a dat încă pe față lucruri, cari trebuie să deștepte în cel mai înalt grad îngrijirea oricărui om cu iubire de țară și cu cât de puțină prevedere, copiii stau grămădiți cu sutele în nisce locale, cari sunt departe de a împlini măcar cele mai elementare condițiuni igienice. Le lipsesce aerul, lumina; iarna sunt frigurose, vara sunt ferbinți. De multe ori ușile și ferestrele sunt în cea mai rea stare; un-o-ori peretii sunt găuriți dintr'o parte până în alta, precum și acoperișul. Mobilierul este vechiu, în deplină ruină, și după un model așa de primitiv, în cât e cauza a o mulțime de bóle și infirmități pe cari copiii le contractéză din scólă pentru tótă vieța lor.

Iată care este actualmente situațiunea localelor de scoli primare, urbane și rurale :

	Propri. a comunei	Carī nu sunt propr. a com.	TOTAL
Urbane	157	147	304
Rurale	1813	856	2669
	1970	1003	2973

Localele carī nu sunt proprietate a comunei, sunt în cea mai mare parte case particulare de locuință, închiriate. In asemenea caz, nici odată ele nu sunt potrivite pentru scólă, și nu împlinesc nici una din condițiunile indispensabile unui local de scólă.

Dintre cele carī sunt proprietate a comunei, cea mai mare parte sunt cumpărate de la particulari, sau dăruite de dînșii; ast-fel fiind, ele prezintă în tocmai aceleași neajunsuri ca și localele închiriate. Numai o parte din ele sunt construite anume pentru a servi scôlei. Așa, din cele 157 de locale urbane carī sunt proprietăți comunale, numai 80 se află în cazul acesta. Pentru cele rurale, nu scim câte anume au fost clădite pentru scólă; e de observat însă că, din întregul număr de 2669 locale, numai 752 sunt de zid, pe când restul de 1917 locale sunt de pîetă, ciamur, vâlătuci, nuiele sau lemn; numai 1445 sunt pardosite cu dusele; cele-l-alte 1224 sunt cu lut. Acestea dovedesc îndestul în ce rele condiții trebuie să fie.

Este adevărat că în anii din urmă s'a văzut din partea unora din comune punându-se ore-carī silințe pentru îmbunătățirea acestei stări de lucruri. În mai multe părți, mai ales în comunele urbane, s'au luat dispozițiuni pentru clădirea de locale anume pentru scólă. În unele părți, precum în Iași, Romanați și Tutova, Consiliile Județiene au făcut împrumuturi anume pentru a veni în ajutorul comunelor ce vor să-și clădescă localele scolare. Curentul acesta însă nu dă tot ce se putea aștepta de la dînsul, mai ales din următoarele două cauze :

1°. Personalul tehnic de care dispun comunele rare-orī cunosce condițiunile speciale ce trebuie se împlinescă un bun local de scólă. Arhitectura scolară este o ramură a artei relativ nouă și puțin cunoscută. De aceea, dintre localele clădite în anii din urmă, abia o infimă minoritate,

adecă abia trei sau patru din cele construite în urmă în Bucuresci și câte-va școli rurale clădite după planuri alcătuite de serviciul tehnic al Ministerului, împlinesc condițiile proprii unor adevărate locale școlare. Tóte cele-l alte, fără esceptiune, păcătuiesc prin dimensiuni grășite, distribuțiune nepotrivită a încăperilor și a luminei, și altele. Și cu tóte acestea, de cele mai multe-ori cheltuiéla făcută cu ele este mai mare de cât cea necesară pentru nisce locale edificate în cele mai bune condițiuni.

2°. Lipsa de mijlóce este o altă cauză, care împedecă pe multe comune, ce ar dori să-și facă datoria, de a-și împlini dorința.

În adevăr, rare-ori se întâmplă ca o comună să dispună de o dată de suma întrégă ce s'ar cere pentru clădirea tuturor localelor școlare de cari are trebuință. Din veniturile bugetare, se cere un timp prea îndelung pentru a se reuni suma necesară. De aceea, cele mai multe din comune lasă lucrul în părăsire, continuând a cheltui sume însemnate cu chiriile. Unele încercă să realizeze împrumuturi, plătibile prin anuități. Însă calea acésta este greu de urmat, din cauza lungimei și greutăței formalităților de împlinit, pentru a se acorda facultatea de a se contracta împrumutul. Unele în fine, cari dispun deja de câte o parte din fond, îl consemnéază la Casa de Depuneri, și așteptă ca din economii sau alt-fel să completeze suma, pentru a începe clădirea. Prea adese-ori însă se întâmplă ca, până atunci, alte nevoi ale comunei să reclame întrebuințarea sumelor economisite, și școlele să remână tot fără local.

* * *

Ministerul Instrucțiunii Publice și al Cultelor, crede că amêndoué aceste cauze, cari împedecă înființarea de bune locale școlare, se pot ușor înlătura, prin intervențiunea Statului, mai fără nici o sarcină noué pentru dînsul.

În ceea ce privesce primul punct, Ministerul a alcătuit deja un regulament, care indică în mod fórte detaliat și clar tóte regulile principale ce trebuie păzite în construcțiile și mobilierele școlare. Dintr'însul s'aú proscris tóte esigențele cele prea mari în raport cu puterile comunelor, atâta pe cât se putea face, fără a se compromite bunele

condițiunii indispensabile unui local de scólă. Acest regulament, alcătuit de ómenī specialī, și supus la îndelungī cercetări, critice și îndreptări, va fi în deplin acord, credem, cu condițiunile locale de la noi, și va fi de un mare ajutor celor chemați a face, pe viitor, planurī de scolī.

Nu numai atât: pe lângă acest regulament, s'aũ adăogit nisce instrucțiunii, carī cuprind un mare număr de indicațiuni și de consiliī practice, destinate a ușura și lumina, pe cât se póte, aplicarea regulamentului.

În fine, Ministerul a elaborat însuși un număr însemnat de planurī-tip de scolī de tóte felurile, rurale și urbane, și în cele mai bune condițiuni de eftinătate.

Ministerul își propune a reuni în broșure regulamentul, instrucțiunile, planurile-tip, devizele, modelele de mobilier și tóte sciințele accesoriī ce se vor găsi necesare, și a răspândi în tótă țara aceste broșure într'un mare număr de ezeemplare.

Prin aceste mijlóce, al căror cost va fi destul de neînsemnat, comparat cu folosul ce pot aduce, se crede că se va putea remedia în cea mai mare parte reul, ce rezultă din necunoscința comunelor și personalului lor tehnic, în materie de clădirī scolare.

* * *

Remâne al doilea punct, care este și cel mai însemnat.

Pentru a avea o bază sigură de discuțiune, se cuvine să stabilim mai întâiũ la cât s'ar urca, în mod aproximativ, suma necesară pentru clădirea localelor pentru tóte scolile primare, urbane și rurale, carī nu posedă încă locale apropiate.

Un local de scólă primară urbană cu patru sale de clase, se póte clădi în mijlociũ cu 50,000 lei, în care nu intră și prețul terenului. Adăogind la acéstă sumă încă 4000 lei pentru mobilier, se ajunge la 54,000 lei, pentru o scólă urbană. De óre-ce în momentul acesta sunt 214 scolī urbane carī aũ trebuință a li se face locale anume, rezultă că pentru dînsele ar fi necesară o sumă aproximativă de 11,556,000 lei.

Un local de scólă rurală, cu o sală de clase, și având locuința pentru învેțător și tóte cele necesariī, se póte face

în mijloci cu 8500 lei, dacă este de zid, și cu mult mai puțin, dacă este de lemn, de pașantă, sau de alte materiale economice. Adăogind 1500 lei pentru mobilier, se ajunge la cifra rotundă de 10,000 lei. Este adevărat că, pentru o școlă tot cu o sală de clase, însă mai mare, tot de zid, cifra acéstase rîdică până la 12,500 lei, iar pentru o școlă mare, cu două sale mari de clase, cu sală de atelier și cu vestiar, ea pôte merge până la 19,000 lei. Avênd însă în vedere că marea majoritate a localelor vor aparține primei categorii, și că cifrele puse aci sunt socotite pentru local de zid și după prețurile pieței Bucureștilor, pe când în multe cazuri clădirea se va face din materiale mai economice și că prețurile vor fi în genere mai mici de cât la București, se pôte admite, ca cifră medie, pentru localul și mobilierul unei școle rurale, acea de 11,000 lei. Socotind acum că, actualmente, sunt cel puțin 2000 școli rurale cărora trebuie să li se clădească locale, ajungem pentru dînsele la cifra de 22,000,000 lei.

Peste tot dar, ar fi necesare aproximativ 33 milioane.

Cu tóte acestea, dacă Statul ar fi să avizeze la mijlócele de a procura comunelor fondurile necesare, nu ar fi nevoie a se lua acéstă cifră drept bază, ci una cu mult mai mică.

În adevăr, mai întăi nu trebuie uitat că cifrele de mai sus sunt socotite după prețurile curente de București, unde lucrul și mare parte din materiale cóstă mai scump de cât în cele mai multe părți ale țerei.

Pe urmă, o bună parte din școlile urbane astă-zî ezistente, nu aũ de cât câte una sau două clase, și se pot instala ca clase divizionare, la un loc cu o școlă de patru clase, căreia i s'ar adăogi una sau două sale mai mult. Din acésta ar rezulta o însemnată economie.

Unele din școlile urbane, de prin târgurile cele mici, aũ clase întrunite, și prin urmare nu necesiteză un local cu patru sale de clase.

În multe părți, comunele posedă localuri cumpărate, în destul de bună stare, cari nu vor avea nevoie de cât de a fi adoptate pentru școlă. Acéstă soluțiune nu este recomandabilă, însă va fi greu a obliga pe comune se dărîm nisce clădiri pentru cumpărarea cărora vor fi cheltuit deja sume mai mult sau mai puțin însemnate.

După cum am mai spus, multe comune dispun deja, parte din economii, parte din donațiuni, de total sau parte din sumele necesare, și nu va fi a li se înlesni de cât diferența.

În sine, trei județe, Iași, Romanați și Tutova, au contractat deja împrumuturi, pentru a veni în ajutorul comunelor rurale, la clădirea localelor de școli.

Pentru aceste motive, credem că este de ajuns, cel puțin acum de o cam dată, a se aviza la mijlocele de a se înlesni comunelor o sumă totală de 2,000,000. Și chiar dacă suma acésta s'ar găsi pe urmă nesuficientă, ușor se vor putea lua măsuri pentru a se mări; ceea ce va fi mai bine de cât de a cere de la început o sumă mai mare de cât ar fi necesar.

Remânea a se vedea sub ce formă se cuvenia a se înlesni comunelor acésta sumă.

Dificultatea principală venind de acolo, că comunele nu dispun de o dată de suma ce le este necesară, de și de cele mai multe ori ar putea prea bine să o achite prin anuități, era natural a se aviza la mijlocele de a li se înlesni contractarea de împrumuturi, plătibile prin anuități. După cum am spus mai sus, deja consiliile județene de Iași, Romanați și Tutova au apucat înaintea Statului pe calea acésta, contractând împrumuturi, din cari se construésca locale de școli rurale, al căror cost le va fi restituit prin anuități. Același lucru s'a făcut în Franția, unde prin legea din 1 Iunie 1878, s'a contractat de către Stat un împrumut de 120,000,000, din care jumătate să serve pentru a împrumuta pe comune, iar cea-l-altă jumătate pentru a acorda subvenții comunelor sarace, pentru clădirea localelor lor școlare. Împrumuturile făcute de comune se rescumpără prin anuități de 5%, plătibile în timp de 31 de ani. Tot acésta sistemă s'a adoptat și în proiectele de lege ce însoțesc acésta espunere.

Nu e nici o îndoială că efectele salutare ale acesteii legi se vor vedea foarte în curênd. Înlesnirea ce se oferă comunelor este prea însemnată, pentru ca chiar cea mai săracă din ele să nu fie în stare ca în scurt timp să se vadă dotată cu localele școlare necesare.

Anuitatea prevădută de primul proiect de lege, cuprin-

zând procentul și amortismentul, este de 3 lei 53 bani pe semestru la suta de lei împrumutați, ceea ce face 7 lei 6 bani pe an. Acastă cifră rezultă din numărul de 25 de ani, admis pentru stingerea datoriei, și din procentul de 5⁰/₁₀. În Franția, anuitatea e numai de 5⁰/₁₀, și pentru că termenul amortizării e mai mare, 31 de ani, și pentru că procentul e mai mic. Să se observe însă că oferirea gratis a lemnăriei din pădurile Statului, prevădută prin al treilea proiect de lege, constituie pentru comune un foarte însemnat avantaj, care ușurează încă într'o mare măsură sarcina ce va rezulta pentru ele din plata acelor anuități.

În Martie 1886, când guvernul a prezentat camerelor proiectul de lege pentru împrumutul de 21,000,000 lei, pentru clădirile școlare secundare și superioare, o însemnată parte din deputați și senatori au cerut guvernului ca să se gândească și la mijlocele de a se înlesni clădirile de școli primare. Guvernul a anunțat atunci în mod formal că studiază cestiunea, și că în curând va veni cu un proiect de lege. Dificultatea cestiunilor al căror studiu se impunea pentru a se ajunge la o soluțiune satisfăcătoare din toate punctele de vedere, a fost cauza întârzierii puse în împlinirea acelei promisiuni. Însă nu este îndoială că Corpurile Legiuitoare vor primi cu favoare măsura ce se propune, care a fost reclamată chiar de dînsese, și pe care țara întrégă o așteaptă de atâta vreme.

VIII.

Proiect de Lege

pentru emitere de rentă amortibilă 5⁰/₁₀ în valoare de 2,200,000 lei, pentru dotarea școlilor primare, urbane și rurale, cu materialul didactic necesar.

Art. 1. Se deschide pe sama Ministerului de Instrucție Publică și Culte un credit de 2,200,000 lei, pentru dotarea școlilor primare, urbane și rurale, cu hărțile, aparatele, colecțiile și materialul didactic necesar.

Pentru acoperirea acestei sume, se va emite rentă amortibilă 5%.

Art. 2. Directorii scólelor cari vor fi dotate cu materialul didactic necesar, vor trebui să depună o garanție, care se va păstra la Casa de Depuneri, Consemnațiuni și Economii, până la eșirea lor din funcțiune. Din acea garanție se va acoperi costul stricăciunilor sau perderilor din material, cari ar fi provenit din vina Directorilor.

Art. 3. Garanția va fi de 360 lei pentru un Director de scólă primară urbană, și de 240 lei pentru un Director de scólă primară rurală. Ea va fi în numerar sau în efecte de Stat. Ea se va putea forma însă și prin rețineri lunare din salariu, de câte 30 lei pentru cei dintâi, și de câte 20 lei pentru cei de al doilea, până la complectare.

Art. 4. În bugetul de cheltueli al Ministerului de Instrucțiune Publică și Culte, se va înscrie în fie-care an o sumă, pentru dotarea cu material didactic a scólelor din nou înființate, și pentru repararea și întreținerea celui de la scólele ezistente.

Espunere de motive

Lipsa de locale nu este singura lipsă materială de care suferă învățămîntul nostru primar. Mai la toate scólele primare, dar mai ales la cele rurale, materialul didactic lipsește cu desăvîrșire. Nu e vorba numai de obiecte și aparate de acelea cari pe aiurea se introduc azi în toate scólele, ca ajutóre ale învățatorului, destinate a-i ușura sarcina; dar chiar lucrurile de prima necesitate nu se află. Ast-fel, din 2669 scóle rurale, abia 799 posedă numărul de hărți geografice strict necesare, și acelea de cele mai multe ori în rea stare și reu făcute. Tabelele și aparatele pentru învățămîntul intuitiv lipsesc aproape cu totul. Aparatele științifice mai peste tot nu sunt cunoscute de cât din nume.

Din această cauză, ramure întregi de învățămînt sunt zădărnicate cu totul. Cum se va preda geografia, spre exemplu, fără hărți și globuri? Cum se va aplica învățămîntul intuitiv, fără cel mai mic din aparatele și tabelele ce-i sunt indispensabile?

Împlinirea acestei lacune privesce pe Stat; căci art. 42

din legea de la 5 Decembrie 1864 pune în sarcina Statului dotarea scólelor primare cu materialul didactic necesar. Este timpul ca acéstă obligațiune să devină o realitate, și ca Statul să repare cât mai curênd neîmplinirea datoriei sale.

Proiectul de lege alăturat are acest scop. El tinde pe de o parte la împlinirea imediată a necesităților prezente, iar pe de alta la înlăturarea pe viitor a dificultăților actuale.

Suma ce s'ar cere acum de o dată pentru a se împlini trebuințele imediate este prea mare pentru a fi înscrisă în bugetul anual. De aceea, pentru a o procura, nu rămâne de cât calea împrumutului; dar de sigur nimeni nu va zice că acesta nu este un împrumut roditor, de óre-ce fără dînsul tóte miliónele ce se cheltuiesc cu învățămîntul pe fie-care an rămân în mare parte sterpe.

Suma de 2,200,000 lei, ce se cere nu ar constitui o sarcină prea mare pentru Stat; ea ar încărca bugetul datoriei publice cu 100,000 lei pe an, adecă abia cu 2° din ceea ce se cheltuiesce pe an de cătră Stat cu învățămîntul primar; cifră cu totul neînsemnată, când se consideră însemnătatea folosului ce s'ar trage dintr'însa.

Pentru fixarea cifrei de 2,200,000 lei, s'a făcut liste tip de obiectele și aparatele ce ar fi necesar scólelor de diferite feluri. Iată acele liste, împreună cu prețul aproximativ al fie-cărui obiect: *).

Lista I. Scolii primare rurale.

1). Harta scrisă a județului, de 1 m. pe 0,m. 80, întinsă pe pânză și cu bețe rotunde de lemn	10, 00
2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 și 9). Hărțile scrise ale României, Europei, Asiei, Africei, Americii de Nord, Americii de Sud, Oceaniei, și Mapemundul, de 1,m. 60 pe 1,m. 50, intinse pe pânză și cu bețe rotunde de lemn	114, 70
	<u>Report . 124, 70</u>

*) . NOTA. Pentru alcătuirea acestor liste, s'aú consultat câți-va institutori din cei mai distinși. Ar fi însă de dorit ca ele să fie supuse unei discuțiuni regulate din partea acelorora cari zilnic aú a face cu învățămîntul primar. Conferințele anuale ale învățătorilor ar fi o ocazie nemerită pentru acésta.

	Transport	124, 70
10). Un glob terestru de 0,m. 33 în diametru, cu picior de lemn, fără meridian		14, 00
11). Un glob negru ardesiat, de 0,m. 33 în diametru, cu picior de lemn		14, 40
12). Un aparat cosmografic, arătând mișcările de translație și de rotație ale pământului și lunii		28, 00
13). Un aparat pentru numerațiune (boulier-compteur) de fag, model mic		4, 25
14). O colecție de 12 solide geometrice de lemn de 10 centimetre înălțime (cubul, tetraedrul, octaedrul, dodecaedrul și icosaedrul regulate; paralelipiped; prizma oblică pentagonală; piramida dreaptă cu bază patrulateră; piramida oblică cu bază pentagonală; cilindru drept, cu două secțiuni; conul drept, cu două secțiuni; sfera, putând să se desfacă în jumătăți, sferturi și optimi de sferă)		7, 50
15). Un compas, un echer, o riglă și un teu pentru tablă		4, 00
16). Un compendiū metric sistem Bopp (metrul împărțit în decimetre, centimetre și milimetre; un decimetru cub împărțit în centimetre cubice; un decimetru cubic de tinichea; un litru de tinichea; un kilogram; un decilitru de tinichea; un hectogram; un centilitru de tinichea; un decagram de alamă; un centimetru cubic de tinichea; un gram de alamă)		17, 50
17). O serie de 18 tabele pentru învățămîntul intuitiv		20, 00
18). O colecțiune de 100 modele de minerale și roce de 4 până la 5 centimetre de lungime, pentru geologia și mineralogia agricolă		30, 00
19). Un ierbar agricol de 264 plante (136 plante de furagiū, 7 plante oleaginoase, 75 buruieni, 6 plante tehnice, 40 plante alimentare), cu cartoul seū		43, 75
20). O colecțiune de 50 trunchiuri de arbori din Europa, de construcție și de industrie . . .		16, 25
	Report	324, 35

	Transport	324, 35
21). O colecțiune de 20 tabele de carton, purtând deseme și eşantilóne naturale de zoologie, botanică și mineralogie (colecțiunea Delagrave)		35, 00
22). O colecțiune de 6 tabele minerale colorate de animale utile și vătămátore pentru agricultură (Mamifere mărunte ; reptilií, paseri; insecte, paiajení și miriapode)		33, 75
23). Două modele de plug (plugul vechiú românesc și plugul universal),		45, 00
24). Aparate de gimnastică (un portic cu cârligile necesare, inele, trapez mobil, trapez fix, paralele fixe, funia cu noduri, funia cu traverse, funia netedă, prăjina)		200, 00
	Total, lei	638, 10

Lista II. Scolí primare urbane, cu trei sau patru clase.

1). Hărțile scrise ale județului, României, continentelor și mapemundul, ca la No. 1—9 din lista I	124, 70	
2). Aceleași hărți mute, ardesiate, de 1,m. 60 pe 1,m. 50, intinse pe pânză și cu bețe rotunde de lemn	124, 70	
3). Harta orașului, scrisă, întinsă pe pânză și cu bețe rotunde de lemn	10, 00	
4). Un glob terestru, de 0,m. 33 în diametru, cu picior de lemn, cerc și meridian	38, 00	
5). Un glob negru, ardesiat, de 0,m. 33 în diametru, cu picior de lemn	14, 40	
6). Un aparat cosmografic, ca la No. 12 din lista I	28, 00	
7). Un aparat pentru numerațiune (boulier-compteur), de stejar, cu picior	15, 00	
8). O colecție de 12 solide geometrice de lemn, de 10 centimetre înălțime (ca la Nr. 14 din lista I)	7, 50	
9). Un compas, o riglă, un echer și un teu pentru tablă	4, 00	
10). O mașină de cetit	30, 00	
11). O serie de 18 tabele pentru învățămîntul intuitiv	20, 00	
	Report	416, 30

	Transport .	416, 30
12).	O cutie de modele și obiecte, după modelul Saffray, pentru învățămîntul intuitiv	70, 00
13).	Un compendiu metric sistem Bopp (ca la No. 16 din lista I)	17, 50
14).	O colecție de 100 minerale și roce, de 4 până la 5 centimetre	20, 00
15).	Un herbariu de 150 plante, după Pokorny	10, 00
16).	O colecțiune de 50 trunchiuri de arbori, ca la No. 20 din lista I	16, 25
17).	O colecțiune de 20 tabele pentru zoologie, botanică și mineralogie, ca la No. 21 din lista I.	35, 00
18).	O colecțiune de aparate de fizică, după lista scólelor din Württemberg și a conferinței institutorilor din Boemia, compusă din 37 de aparate, în trei serii	70, 00
19).	Gimnastica, ca la No. 24 din lista I	200, 00
	Total, lei	855, 05

Lista III. *Scolî primare urbane, cu una sau două clase.*

1).	Harta orașului, scrisă, a județului și României, scrise și mute, ca la No. 1 2 și 3 din lista II.	62, 00
2).	Un aparat de numerațiune, ca la No. 7 din lista II	15, 00
3).	O mașină de cetit	30, 00
4).	O serie de 18 tabele pentru învățămîntul intuitiv	20, 00
5).	O cutie de modele și obiecte, ca la No. 12 din lista II	70, 00
	Total, lei	197, 00

Prețurile aũ fost puse, avẽnd în vedere catalógele a diversî editorî și fabricanți din țarã și din streinãtate. Ele sunt destul de ezacte, ținẽnd samã și de agio, și de cheltuielile de transport, și de reducerile însemnate pe cari Ministerul le obține tot-de-una, la ori-ce comandã mãi mare ce se face în streinãtate. De alt-fel, se póte încă lua în bãgare de samã cã mãi tóte obiectele din listele precedente se pot face chiar în țarã, ceea ce, pe lângã înlesnirile de preț ce ar rezulta pentru Stat, ar fi, póte, un îndemn serios pentru fundarea unei industrii care pãnã acum în mare parte ne lipsesce.

Astăzi avem în țară 2669 școli rurale și 300 școli urbane, dintre cari 269 cu câte trei sau patru clase, și 31 numai cu câte una sau două clase. Se cuvine însă ca să prevenim un număr mai mare din fie-care, din cauză că numărul școlilor crește pe fie-care an, și e bine ca să se profite de avantajele de preț de cari se va dispune la facerea unor comenzi mai mari, pentru a prepara o cantitate de material gata pentru școlile ce ar fi a se mai înființa în timp încă de câțiva ani. De aceea socotelile s'au făcut pentru 3000 școli rurale, 300 școli urbane cu trei sau patru clase, și 40 școli urbane cu una sau două clase. Fondul necesar ar fi atunci:

Pentru 3000 școli rurale, a 638 lei 10 bani una	1,914,300 lei
Pentru 300 școli urbane, cu trei sau patru clase, a 855 lei 05 bani una	256,515 lei
Pentru 40 școli urbane, cu una sau două clase, a 197 lei una	7880 lei
Total	2,178,695 lei,

adecă aproape cifra cerută. Diferența de 21305 lei ar servi pentru a acoperi cheltuelile neprevăzute, sau pentru a comanda o cantitate mai mare de material.

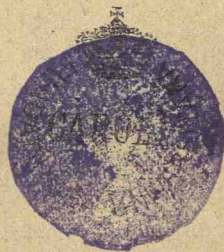
Scopul dispozițiunei cuprinsă în art. 2 și 3 se înțelege de sine. E necesar a se lua o așa măsură, din cauza regretabilei neglijențe pe care unii Directori, mai ales de școli rurale, o pun în păstrarea materialului ce le este încredințat. De alt-fel, modul formării garanției prevădută în art. 3, și care este același ca și cel întrebuintat azi cu funcționarii financiari, va permite Directorilor să-și formeze garanția pe nesimțite în primul an după întrarea lor în funcțiune.

În fine, dispozițiunea prevăzută în art. 4 este așa de evident necesară, în cât nici nu e nevoie a o justifica.

Se poate prevedea până la ore-care punct cifra ce va fi necesar a se înscrie în buget pe fie-care an, în puterea acestui art. 4.

În ultimii zece ani, numărul scolilor rurale a crescut în mijlociu cu 110 pe an, iar al celor urbane cu 6 pe an. Presupunând că această creștere ar urma și pe viitor, ar fi necesar a se introduce în buget pe fie-care an câte 75,321 lei, pentru dotarea scolilor nou create. Adăogind încă aproximativ 2°._o din prețul materialului ce va fi fost deja procurat, pentru întreținerea, repararea și reînnoirea gradată a acestui material, ajungem la cifra rotundă de 120,000 lei pe an, care ar fi necesară, *pentru întreținerea materialului didactic al scolilor primare urbane și rurale, și pentru dotarea scolilor înființate din nou.*

**BIBLIOTECA CENTRALĂ
UNIVERSITARĂ
BUCUREȘTI**

VERIFICAT
1987

**BIBLIOTECA
CENTRALĂ
UNIVERSITARĂ
BUCUREȘTI**